

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume 30 Temmuz / July 2026 Sayı / No. 3

ECZACININ SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

THE PHARMACIST'S DUTY OF CONFIDENTIALITY

Oğuzhan ERTEKİN*

ÖZET

Eczanelerin birinci basamak sağlık hizmeti veren sağlık kuruluşları olmaları, kolay ulaşılabilmeleri, hastaların hekimlerinden neredeyse daha çok eczacılarla muhatap olmaları ve eczacıların ilaç bilgisi konusundaki uzman nitelikleri, insanların eczacılara daha fazla güven duymalarını sağlamaktadır. Bu nedenle kişilerin başkaları tarafından bilinmeyen ve sır niteliği taşıyan bilgilerini eczacılarla paylaşmaları ihtimali artmakta, hatta eczacının aydınlatma yükümlülüğünün olduğu dikkate alındığında hasta ile ilgili bazı bilgileri eczacının bilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Kaldı ki kişinin kendisi açıklamasa da eczacı hastanın temin etmek istediği ilaç ya da ilaç dışı ürünlerin özelliklerinden hareket ederek de bazı kişisel sağlık verileri hakkında bilgi sahibi olabilir. Mahremiyet hakkı kapsamında hasta, sır niteliği taşıyan bilgilerinin başkaları tarafından bilinmemesini isteyebilir. Bu sonuca aynı zamanda tıp etiğinin temel ilkeleri arasında bulunan hasta özerkliği ilkesinden de ulaşılabilir. Dolayısıyla sır saklama, eczacı tarafından uyulması gereken bir yükümlülük olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada eczacının sır saklama yükümlülüğünün hukuki temelleri, bu yükümlülüğün kapsamı ve ihlali hâlindeki hukuki sorumluluk konuları incelenmektedir.

* **Dr. Öğr. Üyesi**, Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı/ KIRIKKALE, **E-Posta:** oguzhanertekin@kku.edu.tr, **ORCID:** 0000-0001-6920-3699, **DOI:** 10.34246/ahbvuhfd.1922256.

- **Atıf Şekli/Cite As:** Ertekin, Oğuzhan, “Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğü”, HBV-HFD, 2026, C. 30, S. 3, s. 1751-1810.
- **İntihal/Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir./This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Anahtar Kelimeler: Eczacı, Eczane, Mahremiyet hakkı, Sır, Sır saklama yükümlülüğü.

ABSTRACT

Pharmacies, as healthcare institutions providing primary care services, are easily accessible, and patients often interact with pharmacists even more frequently than with physicians. Coupled with pharmacists' professional expertise in medicinal products, these factors foster a heightened level of trust in pharmacists. Consequently, individuals are more likely to share with pharmacists information that is unknown to others and confidential in nature. Indeed, considering the pharmacist's duty to inform, it becomes necessary, in certain circumstances, for the pharmacist to be aware of specific information concerning the patient. Furthermore, even in the absence of an express disclosure by the patient, the pharmacist may acquire knowledge of certain personal health data by drawing inferences from the nature and characteristics of the medicinal or non-medicinal products requested by the patient. Within the scope of the right to privacy, patients are entitled to request that confidential information not be disclosed to third parties. This conclusion may also be derived from the principle of patient autonomy, which constitutes one of the fundamental tenets of medical ethics. Accordingly, the obligation to maintain confidentiality emerges as a duty that must be observed by pharmacists. In this study, the legal foundations of the pharmacist's duty of confidentiality, the scope of this duty, and the issues of legal liability arising from its breach are examined.

Keywords: Pharmacist, Pharmacy, Right to privacy, Secret, Duty of confidentiality.

EXTENDED ABSTRACT

A pharmacist may possess a wide range of information about patients in the course of carrying out pharmaceutical activities. Such information may be obtained directly from the patient, inferred from the characteristics of the medicines prescribed by the physician, or acquired through observation. Certain information held by the pharmacist concerning the patient constitutes confidential information. Accordingly, the pharmacist must respect the patient's privacy and keep confidential any personal information that the patient does not wish to be disclosed, refraining from revealing such information.

The information that must be respected and kept confidential by the pharmacist

generally comprises data obtained in the course of professional activity, the confidentiality of which serves the patient's interests, and which falls within the patient's private sphere. Any information that, if disclosed, may cause material or non-material harm to the patient, lead to stigmatization or exclusion, or—even in the absence of such consequences—negatively affect the patient's psychological well-being, should be regarded as confidential and safeguarded accordingly.

The pharmacist's duty of confidentiality may be derived from provisions concerning the right to privacy in both national and international legislation, as well as from regulations governing the pharmacy profession. Furthermore, this duty may arise from contractual relationships established between the pharmacist and individuals obtaining medicinal or non-medicinal products from the pharmacy. Since confidential information constitutes a personal value protected under Articles 23–27 of the Turkish Civil Code (Law No. 4721), the pharmacist's duty of confidentiality also stems from the necessity to protect the patient's personality rights. In addition, this duty may be inferred from the provisions of the Law on the Protection of Personal Data (Law No. 6698).

A violation of the patient's right to privacy does not always amount to a breach of the duty of confidentiality. This is because the scope of the pharmacist's duty is limited to information qualifying as professional secrets. A professional secret refers to information acquired by a healthcare professional in the course of performing their duties and which is not known to others. Accordingly, such information must be directly related to the professional activity carried out.

The patient's privacy must also be safeguarded when the pharmacist provides information regarding prescription or over-the-counter medicines. In fulfilling the duty to inform, the pharmacist should ensure that the patient feels comfortable, and that such communication takes place in an environment that respects the patient's privacy. For this reason, it is advisable to include a consultation room or a designated private area within the pharmacy to ensure that such interactions can be conducted confidentially.

The pharmacist's obligation to compensate for damage suffered by the patient as a result of a breach of the duty of confidentiality constitutes the pharmacist's civil liability. Since such a breach also amounts to an infringement of the patient's personality rights, the pharmacist is liable pursuant to Articles 24 and 25 of the Turkish Civil Code. If the pharmacist discloses confidential patient information during the pre-contractual phase, liability arises under

the doctrine of culpa in contrahendo (pre-contractual liability). In such cases, the provisions governing contractual liability outlined in Article 112 et seq. of the Turkish Code of Obligations (Law No. 6098) apply by analogy.

Certain conditions must be satisfied for the pharmacist to incur liability arising from a contractual relationship with the patient. There must be a breach of contract attributable to the pharmacist; this breach must result in damage; there must be an adequate causal link between the conduct and the damage; and the pharmacist must be at fault. Furthermore, where an auxiliary person discloses confidential patient information, the pharmacist may be held liable for such acts even in the absence of fault on the part of that auxiliary person.

Liability in tort and liability arising from breach of contract may concur pursuant to Article 60 of the Turkish Code of Obligations. Where the pharmacist discloses confidential patient information, thereby infringing the patient's personality rights, such conduct constitutes a tort, and the pharmacist is liable under Articles 49 et seq. of the same Code. In addition, the unlawful disclosure of personal data by the pharmacist may give rise to administrative sanctions under the Law on the Protection of Personal Data.

The disclosure of confidential patient information by the pharmacist is not unlawful in certain circumstances, which may be regarded as exceptions to the duty of confidentiality. Pursuant to Article 23/1 of the Patient Rights Regulation, "Information obtained due to the provision of healthcare services shall not, in any manner, be disclosed except in cases permitted by law." Accordingly, patient information may not be disclosed except on legal grounds such as statutory reporting obligations, necessity, the patient's consent, or other justified reasons.

GİRİŞ

Eczacı; ilacın toplanması, sentezlenmesi ve yapılması; pazarlanması için gerekli izinlerin alınması; pazarlanması, satışı ve dağıtımı; hastane veya serbest eczanede ilaç temini ile ilaç hakkında bilgi sunulması gibi faaliyetleri yürütür¹. Eczacının, hastanın ilaçlarını temin etme borcunun yanı sıra sır saklama yükümlülüğü de bulunmaktadır. Sır, sahibinin açıklanmamasında menfaatinin bulunduğu ve üçüncü kişiler tarafından bilinmeyen hususlar

¹ Nart, s. 182; Demir, İlaç Kullanımı, s. 347; Doğan, M., s. 2; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3261-3262; Doğan, Tezgaahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler, s. 352; Şencan, s. 170; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 149; Ergün, s. 729; Soylu, s. 92-93.

olarak tanımlanır; bu kapsamda hastanın maddi ve manevi menfaatine ilişkin bilgiler sır niteliği taşır². Sır saklama yükümlülüğü, hastanın mahremiyet hakkının bir görünümüdür. Bu nedenle eczacı, hastanın mahremiyetine saygı göstermeli; hastanın başkaları tarafından bilinmesini istemediği bilgileri gizli tutmalı ve ifşa etmemelidir³. Bununla birlikte, eczacının sır saklama yükümlülüğü yalnızca mesleki ve etik bir yükümlülük değildir. Hastaya ilişkin reçeteler, kullanılan ilaçlar, tanı, tedavi ve benzeri sağlık verileri aynı zamanda 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında özel nitelikli kişisel veri olduğundan, bu bilgiler kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat kapsamında da korunmaktadır⁴. Bu nedenle eczacı, ilaç hazırlama veya temin etme sürecinde öğrendiği sır niteliğindeki bilgileri, hastanın açık rızası bulunmadıkça üçüncü kişilerle paylaşmamalıdır. Eczaneden ilaç temin eden veya eczanede ilaç hazırlatan kişi, hasta olduğu ya da ilaç tedavisi gördüğü hususunun üçüncü kişiler tarafından bilinmemesini talep etme hakkına sahiptir⁵. Bu kapsamda eczacı, hastaya ait reçetelerle hastanın temin ettiği ilaçlara ilişkin bilgileri üçüncü kişilere açıklamamalıdır⁶. Hastanın sağlık verilerinin korunması, mahremiyet hakkına saygının bir gereği olduğu gibi, hastaların sağlık kurumları ve sağlık hizmet sunucularına güven duymalarının da temel koşullarından biridir⁷. Eczacı, yürüttüğü

² Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 392; Özdemir, Hadım Etme, s. 138; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 63; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 151; Hakeri, Hekimin Yükümlülükleri, s. 84; Doğan, M., s. 9; Abik, s. 324; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Bağçeci, s. 324; Yılmaz, B., s. 86; Can, s. 188; Aşkın, s. 1371; Seçer, s. 158-160; Büyükcay, s. 386; Giyik, s. 180-182; Yılmaz, A.E., s. 238; Törenli Çakıroğlu, s. 171; Güner, s. 43-44; Başbuğ, s. 140; Akça, s. 130-132; Karaca Dedeoğlu, s. 1891; Yeşilyurt Duran, s. 242; Akkışla, s. 82.

³ Özdemir, Hadım Etme, s. 151-152; Doğan, M., s. 9; Abik, s. 325-326; Değer, s. 133-135; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, s. 59; Sivas, s. 33; Yeşilyurt Duran, s. 238-239; Özer Deniz, s. 1430-1431.

⁴ Bağçeci, s. 331-332; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, s. 60; Dülger, s. 109; Can, s. 190; Işık, s. 313; Örnek Büken/Zeybek Ünsal, s. 38; Özer Deniz/Özer, s. 93; Özer Deniz, s. 1426; Döner, A., s. 51; Karaca Dedeoğlu, s. 1893-1899; Evci Eralp, s. 29; Altun, s. 227-228; Yeşilyurt Duran, s. 223; Yelmen, s. 754.

⁵ Doğan, M., s. 9.

⁶ Nart, s. 190; Doğan, M., s. 9; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Yeşilyurt Duran, s. 238-239.

⁷ Hakeri, Hekimin Yükümlülükleri, s. 85; Can, s. 186; Tosun/Aksoy, s. 23; Özata/Özer, s. 2. Eczacılar, hastalarla doğrudan muhatap oldukları için hem hastalara en yakın hem de en kolay ulaşılabilir sağlık danışmanlarıdır. Bkz. Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 259; Somer, s. 179; Sivas, s. 32-33; Peletidi/Birlirakis/Petrides, s. 1.

faaliyet gereği hastalar hakkında önemli ölçüde bilgiye sahip olabildiğinden, bu bilgilerden sır niteliği taşıyanların korunmasının önemi artmaktadır. Bu nedenle eczacının sır saklama yükümlülüğü ve bu yükümlülüğün hukuki sonuçlarının incelenmesi gerekmektedir.

I. ECZACI VE ECZANE KAVRAMLARI

A. Eczacı Kavramı

Eczacı, insan sağlığını ilgilendiren alanlarda; hekim tarafından reçete edilen veya reçetesiz satışı mümkün olan ilaçların hazırlanması ve hastaya sunulması, ilaçların etkilerinin izlenmesiyle hastanın aydınlatılması gibi hizmetleri yerine getiren bir sağlık meslek mensubudur⁸. Bu kapsamda eczacı, ilaçların üretim aşamasından hastaya ulaştırılmasına kadar geçen sürece ilişkin bilgi ve uzmanlığa sahiptir⁹.

Serbest eczanelerde, eczanenin sahibi ve mesul müdürü olan eczacının yanında diğer eczane çalışanları da görev yapabilir. Bu çerçevede reçete sayısı ve/veya ciro gibi ölçütlere bağlı olarak zorunlu ya da bu ölçütlere tâbi olmaksızın isteğe bağlı olarak ikinci eczacı *çalıştırılabilir*¹⁰. Ayrıca Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik (EEHY) m. 4/v uyarınca, serbest eczane açabilmek veya serbest eczanelerde mesul müdür olmak için bir süre yardımcı eczacı olarak çalışılmış olması gerekir¹¹. Bunun yanında eczanedeki iş yoğunluğuna

⁸ Özdemir, Sağlık Çalışanları, s. 9; Gökcan, s. 154; Kızıltepe, s. 111; Ergün, s. 728; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 26-32; Ersöz/Özkan, s. 87-88; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 143; Ertekin, Eczacının İlaç Satışı, s. 858. Eczacı kavramı ve eczacılık yapma şartları hakkında bkz. 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun m. 2 ve m. 4; Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Yönetmelik m. 4/c.

⁹ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 70; Özdemir, Sağlık Çalışanları, s. 9; Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 175; Abik, s. 314; Doğan, M., s. 2; Nart, s. 182; Ergün, s. 728; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 535; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 26-32; Şencan, s. 170; Dereli, s. 71; Demir, İlaç Kullanımı, s. 347; Somer, s. 180; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3261; Doğan, Tezgahestü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler, s. 352; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 143; Ertekin, Eczacının İlaç Satışı, s. 858; Akpınar, s. 5; Şentürk, s. 54; Ersöz/Özkan, s. 87; Yaşar, s. 278.

¹⁰ Bu hususta bkz. EEHK m. 5/8, EEHY m. 4/k hükümler. Ayrıca bkz. Özdemir, Sağlık Çalışanları, s. 8-9; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 63; Gökcan, s. 856; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 145; Üçışık, s. 56; Alp, s. 84.

¹¹ EEHY m. 4/v'ye göre, yardımcı eczacı: “2013 ve daha sonraki yıllarda eczacılık fakültesinde okumaya hak kazanmış olup mezun olduktan sonra serbest eczane açmak veya serbest eczanelerde mesul müdür olarak çalışmak için en az bir yıl müddetle hizmet sözleşmesine bağlı olarak mesul müdür eczacı ile birlikte serbest eczanelerde veya hastane eczanelerinde çalışan eczacıyı” ifade eder.

bağlı olarak, eczacı gözetiminde müşterileri karşılama, reçetede ki ilaçları hazırlama, fatura düzenleme, kayıt tutma ve satış işlemlerini gerçekleştirme gibi görevleri yerine getiren; eczane teknikeri, eczane destek personeli veya eczacı kalfası gibi adlarla anılan ve eczacı sıfatını haiz olmayan yardımcı personel de istihdam edilebilir¹². *İkinci eczacı, yardımcı eczacı ve diğer yardımcı personel, mesul müdür eczacının gözetim ve denetimi altında görev yapmakla birlikte, mesleki faaliyetleri sırasında hastalara ait reçetelere, ilaç bilgilerine ve diğer kişisel sağlık verilerine erişebilme imkânına da sahiptir. Bu nedenle hasta mahremiyetinin ve sır saklama yükümlülüğünün sağlanması yalnızca mesul müdür eczacının değil, hasta bilgilerine erişen tüm eczane çalışanlarının uyması gereken temel bir yükümlülüktür.*

B. Eczane Kavramı

Hastaların ilaçlara erişimi bakımından önemli bir konumda bulunan eczaneler, ilaç üretimi ve sunumunun yanı sıra halk sağlığının korunması ve önleyici sağlık hizmetlerinin yürütülmesi açısından da önemli işlevler üstlenen, kamu hizmeti niteliği taşıyan işletmelerdir¹³. Nitekim EEHY m. 4/d hükmünde eczane, “*Bir eczacının sahip ve mesul müdürlüğünde, Kanuna göre açılmış sağlık hizmeti sunan sağlık kuruluşu*” olarak tanımlanmıştır. Eczaneler, serbest eczanelerle hastane eczaneleri olarak ikiye ayrılmakta olup, hastane eczaneleri kamu veya özel hastaneler bünyesinde faaliyet göstermektedir¹⁴. Bununla birlikte, uygulamada eczacılık hizmetleri ağırlıklı olarak serbest eczaneler aracılığıyla sunulmaktadır.¹⁵

¹² Deryal, s. 115; Gökcan, s. 194; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 146-148.

¹³ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 71; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 41; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 153; Ertekin, Eczacının İlaç Satışı, s. 858. Eczanelerin ticari işletme niteliği hakkında bilgi için bkz. Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 218-220; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 280-282.

¹⁴ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 69; Akpınar, s. 8; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 28; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 153-158; Ertekin, Eczacının İlaç Satışı, s. 858-859. 30.01.2025 tarihli ve 32798 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 41265 Sayılı Özel Hastaneler Yönetmeliği m. 6/14’e göre, özel hastanelerde bir eczacı sorumluluğunda ruhsatlandırılmış bir eczane bulunmak zorundadır. Ayrıca 05.06.1933 tarihli ve 2419 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2219 sayılı Hususi Hastaneler Kanunu m. 15’e göre, yatak sayısı elliden fazla olan hastanelerde bir eczane ile gereği kadar eczacı bulundurulur.

¹⁵ Serbest eczacılık hakkında bkz. Hakeri, İlaç Hukuku, s. 69-73; Özdemir, Sağlık Çalışanları, s. 8-9; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 27-28; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 153-157; Üçışık, s. 81-149; Akpınar, s. 8. Serbest eczanelerin açılması, nakli, devri ve kapatılmasına ilişkin usul ve esaslar hakkında bkz. EEHY.

II. ECZANEDE KORUNMASI GEREKEN DEĞERLER: SIRLAR

Eczacı tarafından saygı duyulması ve korunması gereken sırlar, genel olarak eczacılık faaliyeti yürütülürken öğrenilen, saklanması hastanın menfaati bulunan ve hastanın özel hayatı ile gizlilik alanına ilişkin bilgileri ifade eder¹⁶. Hasta tarafından sağlık personeline aktarılan tıbbi geçmiş, tedavi süreci, teşhis, hastalık ve tetkik sonuçlarının yanı sıra; ailevi, kişisel, mesleki, ekonomik ve mali duruma ilişkin bilgiler de sır kavramı kapsamında değerlendirilir¹⁷. Eczacı, eczacılık faaliyetlerini yürütürken kendisine başvuran hastaların özel hayatlarıyla ilgili pek çok bilgiye sahip olabilir. Nitekim Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından ilaçların takibi ve faturalandırılması için oluşturulan MEDULA (Medikal Ulak Sistemi) üzerinden eczaneler hastalarla ilgili çeşitli sağlık verilerine erişebilmektedir¹⁸.

Hastanın kimliği, kişisel bilgileri, geçmişte kullandığı ilaçlarla geçmişte başvurduğu sağlık kuruluşları hastayla ilgili en önemli veriler arasındadır¹⁹. Eczacı bu bilgileri, MEDULA sisteminin yanı sıra hastanın kendisinden ya da hasta için temin ettiği ilaçların özelliklerinden hareket ederek de öğrenmiş olabilir²⁰. Örneğin, hekimin düzenlediği reçetede yer alan ve kanser, tüberküloz, gonore veya sifiliz gibi hastalıklara özgü ilaçlardan, ilgili kişinin hastalığı eczacı tarafından anlaşılabilir. Benzer şekilde, eczanelerden temin edilen, taban düşüklüğüne yönelik tabanlık, fıtık korsesi veya varis çorabı gibi bazı ilaç dışı tıbbi malzemeler de kişinin sağlık durumuna ilişkin bilgi verebilir²¹. Kanaatimizce de eczacının sır saklama yükümlülüğü, yalnızca hastanın açıkça paylaştığı sağlık bilgilerinin gizli tutulmasını değil, hastanın temin etmek istediği ilaç veya sağlık ürünlerinden hareketle özel

¹⁶ Doğan, M., s. 10. Ayrıca bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 138 vd.

¹⁷ Hakeri, Hekimin Yükümlülükleri, s. 85; Bağçeci, s. 324; Aşkın, s. 1375; Sarp, s. 10; Can, s. 188; Törenli Çakıroğlu, s. 171; Yeşilyurt Duran, s. 242.

¹⁸ Nart, s. 190; Gökcan, s. 876; Akıcı/Altun, s. 126; Özkan/Kalender, s. 1442; Can, s. 195. Sağlık Hizmeti Sunucularının Faturalarının İncelenmesine ve Bedellerinin Ödenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 4/5-h'ye göre, MEDULA, "Sağlık hizmeti kullanım verisi toplamak ve bu verilere dayanarak faturalama işlemini gerçekleştirmek amacıyla Kurum tarafından uygulanan ve işletilen elektronik bilgi sistemini" ifade eder. MEDULA sistemi hakkında detaylı bilgi için bkz. Yelmen, s. 764.

¹⁹ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 61; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 562; Gökcan, s. 876; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, 385.

²⁰ Doğan, M., s. 10; Bağçeci, s. 324; Değer, s. 134; Aşkın, s. 1372; Varol, s. 34.

²¹ Değer, s. 134.

hayatına, cinsel yaşamına, üreme sağlığına veya sağlık durumuna ilişkin çıkarım yapılmasını önlemeyi de kapsar. Nitekim acil kontraseptifler, gebelik testleri, erektil disfonksiyon tedavisinde kullanılan ilaçlar, vajinal mantar ilacı, doğurganlık ürünleri, HIV enfeksiyonu veya diğer cinsel yolla bulaşan hastalıkların tedavisine yönelik ilaçlarla benzeri ürünlerin temin edilmesi, tek başına dahi hastanın sağlık durumu veya özel yaşamına ilişkin hassas bilgilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesine veya bu konuda çıkarım yapılmasına yol açabilir. Bu nedenle eczacı, yalnızca bu ürünlere ilişkin bilgileri üçüncü kişilerle paylaşmamakla yetinmemeli; ürün adlarını diğer müşterilerin duyabileceği şekilde yüksek sesle ifade etmekten, gereksiz sorular sormaktan (“eşiniz için mi?” gibi) veya hastanın özel hayatına ilişkin çıkarıma neden olabilecek davranışlardan da kaçınmalıdır. Benzer şekilde, raftan alınan ürünü herkesin göreceği şekilde tezgâhta bekletmemelidir. Dolayısıyla eczacının sır saklama yükümlülüğü, yalnızca bilgilerin ifşa edilmemesini değil, hastanın mahremiyetini zedeleyebilecek çıkarımların oluşmasını önleyecek şekilde eczacılık hizmetinin sunulmasını da gerektirir.

Eczacı tarafından öğrenilen bilgilerin hastanın mahremiyet alanına girip girmediği tespit edilirken benzer durumdaki hastalar değil, bizzat somut durumdaki hastanın görüşü esas alınmalıdır²². Buna göre, başkaları tarafından öğrenilmesi hâlinde hastanın maddi veya manevi zarara uğramasına, ayıplanmasına ya da dışlanmasına yol açabilecek; ayrıca hastanın psikolojik açıdan olumsuz etkilenmesine sebep olabilecek nitelikteki bilgiler sır kapsamında değerlendirilir²³. Örneğin, hastanın AIDS gibi cinsel yolla bulaşan veya bulaşıcı bir hastalığının bulunması ya da cinsel fonksiyon bozukluğuna ilişkin bilgiler üçüncü kişilerden gizlenmelidir²⁴. Benzer şekilde, taban düşüklüğü nedeniyle tabanlık verilen bir hastanın bu durumunun, nişanlısının veya yakınlarının bulunduğu bir ortamda ortaya çıkması hâlinde, eczacının hastaya ilişkin bilgileri açıklarken ölçülü ve ihtiyatlı davranması gerekir. Eczacı, hastalığın tanısı ve seyri hakkında değerlendirme yaparken gizlilik yükümlülüğüne uygun şekilde hareket etmelidir²⁵.

²² Doğan, M., s. 10; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 385. Ayrıca bkz. Bağçeci, s. 325; Can, s. 187-188; Yılmaz, B., s. 86; Büyükcay, s. 386-387.

²³ Doğan, M., s. 10-11.

²⁴ Doğan, M., s. 11.

²⁵ Değer, s. 134.

Herkesçe bilinen ya da kamuya açık alanlarda gerçekleşmesi sebebiyle başkaları tarafından zaten öğrenilmiş olan ya da hastanın kendisi tarafından açıklanmış olaylar mahremiyet hakkının koruma kapsamına girmez²⁶. Dolayısıyla ilerleyen dönemdeki gebelik ya da sakatlık gibi herkes tarafından anlaşılabilecek durumlar sır sayılmaz. Bununla birlikte sır niteliğindeki bilginin üçüncü kişi tarafından bilinmesi veya tahmin edilmesi, sır saklama yükümlülüğünü sona erdirmez²⁷. Sır sahibinin sırrını saklama yönündeki iradesinin açık olması da şart değildir. Alçak bir ses tonuyla konunun açıklanması hâlinde, kişinin hareketlerinden açıklanan konunun gizli kalması yönündeki iradesi çıkarılabilir²⁸. Örneğin, başka kişilerin de olduğu eczane ortamında eczacıdan alçak sesle gebelik testi isteyen kişiyi eczacının başkalarının da duyabileceği şekilde yüksek sesle tebrik etmesi hâlinde durum böyledir.

III. ECZACININ SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN HUKUKİ TEMELLERİ

A. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Mahremiyet Hakkından Doğması

Mahremiyet hakkı, özel hayata saygı hakkı kapsamında korunan hukuki değerlerden biridir²⁹. Özel hayat, kişinin yaşamına ilişkin bilgilerin başkaları tarafından bilinmesini istemediği alanı ifade eder³⁰. Sağlık hukukunda mahremiyet hakkı ise, bireyin tedavi sürecinde hekim veya diğer sağlık meslek mensupları tarafından öğrenilen sağlık durumu ve özel hayatına ilişkin bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılmamasını ve bu bilgilere saygı gösterilmesini isteme hakkını ifade eder³¹. Nitekim Sağlık Bakanlığı

²⁶ Dural/Öğüz, s. 139; Özdemir, Hadım Etme, s. 138-140; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 151; Doğan, M., s. 11; Sarp, s. 10; Aşkın, s. 1373; Seçer, s. 158; Giyik, s. 181; Akça, s. 131; Çatal, s. 781; Yeşilyurt Duran, s. 243.

²⁷ Aşkın, s. 1373; Bağçeci, s. 324; Can, s. 188.

²⁸ Bağçeci, s. 325. Ayrıca bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 140.

²⁹ AYM, T. 21.01.2015, B. No 2013/9660, Serap Tortuk Başvurusu ve AYM, T. 03.04.2014, B. No 2013/1614, K Ş Başvurusu (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>).

³⁰ Can, s. 185; Üye, s. 138; Bağçeci, s. 95; Çelik, s. 582 vd.; Törenli Çakıroğlu, s. 169; Akça, s. 117; Korkmaz, A., s. 100; Çatal, s. 779-780; Döner, A., s. 42-44; AYM, T. 18.05.2011, E. 2009/1, K. 2011/82 (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>).

³¹ Doğan, M., s. 9. Ayrıca bkz. Bağçeci, s. 319; Can, s. 185; Varol, s. 24; Akar/Özyurt/Erduran/Uğurlu/Aydın, s. 63; Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 579; Yeşilyurt Duran, s. 246. Mahremiyet kavramının fiziksel, psikolojik ve bilişsel mahremiyet gibi çeşitli anlamları vardır. Bu hususta bkz. Akar/Özyurt/Erduran/Uğurlu/Aydın, s. 64; Özata/Özer, s. 3; Varol, s. 25-49;

tarafından hazırlanan Sağlıkta Kalite Standartları'nda (SKS) da mahremiyet, *"Hastanın bakım ve tedavi amacıyla (tetkik sonuçları, hastalığı ve tedavisi ile ilgili bilgiler) ya da başka bir sebeple açıklamak zorunda olduğu ancak, toplumdaki tüm diğer bireylerin bilgisinden saklamak istediği yaşama alanı"* olarak tanımlanmıştır³². Bu bağlamda, mahremiyet, korunması gereken hukuki değeri; sır, mahremiyet kapsamında korunan bilgiyi; gizlilik ise bu bilginin yetkisiz kişilerle paylaşılmamasına ilişkin yükümlülüğü ifade eder. Dolayısıyla eczacının sır saklama yükümlülüğü, hasta mahremiyetinin sağlanmasına hizmet eden temel hukuki güvencelerden biridir.

Ulusal hukukta mahremiyet hakkının korunmasını sağlayan temel kanuni dayanakların başında Anayasa gelir. Anayasa'nın 20/1 hükmünde, *"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."* denilmektedir. Böylece tıbbi müdahaleler de dahil olmak üzere genel olarak özel hayatın gizliliğinin korunmasını isteme hakkı, temel hak olarak düzenlenmiş ve güvence altına alınmıştır³³. Anayasa'nın 17. maddesinde herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir³⁴. Kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi ancak özel hayata saygı duyulması hâlinde mümkün olur³⁵. Anayasa'nın "Sosyal ve Ekonomik Haklar" bölümünde yer alan 56/1 hükmünde, *"herkes, dengeli ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahiptir"* denilerek sağlık hakkı düzenlenmiştir. Yine Anayasa'nın 56/2 hükmünde, devlete, kişinin sağlıklı bir çevrede yaşaması için uygun önlemler alması görevi yüklenmiştir³⁶. Buna göre, sağlık hakkı, sağlık hizmetlerine erişim ve

Atalay, s. 4-5.

³² T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlıkta Kalite Standartları (SKS) Hastane Seti, Version 5 (Mart 2016), s. 9. (<https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/3460/0/skshastanesetiv5r1pdf.pdf>, Erişim Tarihi: 20.02.2026).

³³ Özdemir, Hadım Etme, s. 144; Doğan, M., s. 10; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59; Bağçeci, s. 320; Can, s. 184; Varol, s. 32; Çelik, s. 578; Gültekin, E., Mahremiyet Hakkı, s. 618; Akar/Özyurt/Erduran/Uğurlu/Aydın, s. 64; Giyik, s. 184; Akça, s. 123; Korkmaz, A., s. 102; Salihpaşaoğlu, s. 231.

³⁴ Anayasa'nın 17. maddesinin amacı, kişilerin maddi ya da manevi varlıklarına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfi müdahaleleri önlemektir. Ayrıca devletin, tıbbi müdahaleler sebebiyle kişilerin maddi ve manevi varlıklarını koruma ve saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de vardır. Bkz. Özpınar Gümrükçüoğlu/Aksoy Gülaslan, s. 23; Bağçeci, s. 34-35; Çelik, s. 601.

³⁵ Can, s. 184.

³⁶ Sağlık hakkıyla ilgili olarak bkz. Yenerer Çakmut, s. 51; Özel/Özcan Büyüktanır, Akılcı İlaç,

tedavi olabilme ile hasta mahremiyetine saygı gösterilmesini de içerir³⁷.

Hasta Hakları Yönetmeliği (HHY), sağlık hukukunda mahremiyet hakkına ilişkin temel mevzuattır³⁸. HHY m. 21/1’de, “*Hastanın, mahremiyetine saygı gösterilmesi esastır. Hasta mahremiyetinin korunmasını açıkça talep de edebilir. Her türlü tıbbi müdahale, hastanın mahremiyetine saygı gösterilmek suretiyle icra edilir.*” hükmüne yer verilmiştir. HHY m. 21/2-b’ye göre, hastayla doğrudan teması gerektiren işlemlerin makul bir gizlilik ortamında gerçekleştirilmesi gerekir. Yine HHY m. 23/1’de, “*Sağlık hizmetinin verilmesi sebebiyle edinilen bilgiler, kanun ile müsaade edilen haller dışında, hiçbir şekilde açıklanamaz.*” şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, kanuni bildirim yükümlülüğü, zaruret hali, hastanın rızası ve haklı sebepler gibi kanuni nedenler dışında hastaya ait bilgiler paylaşılamaz³⁹. Ayrıca kişinin sağlık durumu hakkında kendisinin, yakınlarının ya da hiç kimsenin bilgilendirilmemesini talep etme hakkına sahip olduğunu düzenleyen HHY’nin “Bilgi Verilmesini Yasaklama” başlığını taşıyan 20. maddesi, hastanın mahremiyet hakkı ile bağlantılıdır⁴⁰.

Yataklı Sağlık Tesislerinde Acil Servis Hizmetlerinin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ m. 9/4, c. 2’de, “*Acil servislerde yapılan her türlü tıbbi işlem sırasında hasta mahremiyetine, tıbbi etik kurallara ve hasta hakları ilkelerine riayet edilmesi zorunludur.*” denilmiş ve acil servis hizmetlerinde de hasta mahremiyetinin gözetilmesi istenmiştir. Ayrıca hasta mahremiyetini oldukça önemseyen Sağlık Bakanlığı tarafından 15.07.2016 tarih ve 2016/10 sayılı “Hasta Mahremiyetine Saygı Gösterilmesi” genelgesi yayınlanmıştır⁴¹.

s. 330; Bağçeci, s. 26-69; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 297-303; Gençosmanoğlu, s. 9-10; Dereli, s. 70; Özpınar Gümrükçüoğlu/Aksoy Gülaslan, s. 22.

³⁷ Can, s. 185.

³⁸ Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 98; Can, s. 186; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, s. 60; Üye, s. 138; Özata/Özer, s. 3; Tosun/Aksoy, s. 23; Varol, s. 33; Gültekin, E., Mahremiyet Hakkı, s. 620; Karaca Dedeoğlu, s. 1894; Atalay, s. 3-4; Yeşilyurt Duran, s. 239.

³⁹ Özdemir, Hadım Etme, s. 152-159; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, s. 60; Varol, s. 34-35; Büyükkay, s. 388-394; Can, s. 194.

⁴⁰ Sarp, s. 9; Can, s. 186; Ankara, *İlaç ve Eczacılık Hukuku*, s. 60; Varol, s. 34. HHY m. 20’ye benzer yönde düzenlemeler için bkz. Hekimlik Meslek Etiği Kuralları m. 27, Biyotıp Sözleşmesi m. 10/2. Bilgilendirilmeme hakkıyla ilgili olarak bkz. Badur, Tıbbi Müdahaleye Rıza, s. 70; Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 493; Bağçeci, s. 175; Yılmaz, B., s. 74; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 205-208; Giyik, s. 184.

⁴¹ Sağlık Bakanlığı, Hasta Mahremiyetine Saygı Gösterilmesi (2016/10), (<https://dosyamerkez>).

Mahremiyet hakkı, ulusal hukukta olduğu kadar uluslararası hukuk belgelerinde de güvence altına alınmıştır⁴². Bu kapsamda Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi'nin (Biyotıp Sözleşmesi) "Özel yaşam ve bilgilendirilme hakkı" başlığını taşıyan m. 10/1'de, "*Herkes, kendi sağlığıyla ilgili bilgiler bakımından, özel yaşamına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.*" denilmiştir⁴³. Benzer şekilde Türkiye'nin de taraf olduğu 1981 yılında yayınlanan Dünya Hekimler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi'nin "Gizlilik hakkı" başlığını taşıyan 8/a hükmünde, "*Bir hastanın sağlık durumu, tıbbi durumu, tanısı, prognozu ve tedavisi hakkındaki tüm tanımlanabilen bilgiler ile diğer tüm kişisel bilgileri, ölümünden sonra bile gizli tutulmalıdır.*" şeklinde bir düzenleme yapılmıştır⁴⁴. Anılan hüküm, sır saklama yükümlülüğünün uluslararası düzeyde kabul edilen temel hukuki dayanaklarından birisidir⁴⁵.

B. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Meslek Mevzuatından Doğması

Eczacının sır saklama yükümlülüğü, eczacılık meslek mevzuatında yer alan düzenlemelere de dayanır. EEHY m. 7/e'de eczacı için "*İlgili mevzuat çerçevesinde geçerli mesleki ve etik davranışları sergiler. Hastanın veya faydalanıcının özel yaşam ve mahremiyetini korur.*" denilmektedir. İnternet, faks, telefon, kurye, komisyoncu ve benzeri yollarla eczanelere gelen reçetelerin kabul edilmeyeceğinin düzenlendiği EEHY m. 28/4'te, reçetelerin üçüncü kişilerin eline geçmesi ve onlar tarafından görülmesinin önlenmesi amaçlanmıştır. Bu yönüyle söz konusu düzenleme, hastanın mahremiyet hakkını koruyan bir diğer norm niteliğindedir⁴⁶. Benzer şekilde İyi Eczacılık

saglik.gov.tr/Eklenti/4283/0/hasta-mahremiyetine-saygi-gosterilmesi-2016-10pdf.pdf, Erişim Tarihi: 20.02.2026).

⁴² Bağçeci, s. 320; Can, s. 184; Akar/Özyurt/Erduran/Uğurlu/Aydın, s. 64; Çelik, s. 577; Gültekin, E., Mahremiyet Hakkı, s. 617-620; Törenli Çakıroğlu, s. 164-169; Güner, s. 44-45; Akça, s. 119-127; Korkmaz, A., s. 102; Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 577-578; Çatal, s. 784; Salihpaşaoğlu, s. 229-232; Gündüz/Yazıcıoğlu, s. 180-181; Döner, A., s. 47-48; Karaca Dedeoğlu, s. 1886-1890.

⁴³ Council of Europe, Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine: Convention on Human Rights and Biomedicine, (<https://rm.coe.int/168007cf98>, Erişim Tarihi: 17.07.2026).

⁴⁴ Dünya Hekimler Birliği, Hasta Hakları Bildirgesi, (https://ttb.org.tr/images/stories/haberler/file/DTB_Hasta_Haklari_Bildirgesi.pdf, Erişim Tarihi: 20.02.2026).

⁴⁵ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 61; Sarp, s. 11.

⁴⁶ Özdemir, Hadım Etme, s. 152; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 60.

Uygulamaları Kılavuzu'nun 5.b.2. hükmünde, “*Eczacı, yürürlükteki mevzuat çerçevesinde mesleki ve etik davranışlar sergiler; hastanın özel yaşam ve mahremiyetini korur*” denilmiş, 6.5. hükmünde ise “*Eczanede, eczacı ve hasta arasında yapılan görüşmelerde hasta mahremiyeti göz önünde bulundurulur ve görüşmeler bu doğrultuda yapılır.*” şeklindeki düzenleme ile hasta mahremiyeti gözetilmiştir⁴⁷.

Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü'nün (TEDT) 4. maddesine göre, “*Eczacı, meslek ve sanatının icrası sırasında öğrendiği sırları, kanuni zorunluluk olmadıkça, ifşa edemez. Mesleki toplantı veya yayınlarda hastanın kimliği açıklanamaz.*” Böylece eczacı ile hasta arasındaki mesleki ve tıbbi sırlar güvence altına alınmıştır⁴⁸. Yine Uluslararası Eczacılık Federasyonu Konseyi'nin Vancouver'deki 5 Eylül 1997 tarihli toplantısında kabul edilen Eczacılar İçin Etik İlkeler'in 4. maddesinde, eczacının kişinin gizlilik hakkına saygı göstermesi ve onun rızası olmadan kimliğini açığa çıkaracak bilgileri açıklamaması gerektiği ifade edilmiştir⁴⁹.

C. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Eczacı ile Hasta Arasındaki Sözleşmeden Doğması

1262 sayılı İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu (İTMK) m. 1/2'ye göre, “*Tabip reçetesiyle verilmesi meşrut olanlar ancak reçete mukabilinde ve diğerleri reçetesiz olarak münhasıran eczanelerle ecza ticarethanelerinde kanunu mahsusuna tevfikân satılır.*” Aynı doğrultuda 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun (EEHK) m. 28/1'de de “*Beşerî ilaçlar... münhasıran eczanede satılır.*” hükmüne yer verilmiştir⁵⁰. Buna göre reçeteli ve reçetesiz tüm ilaçlar, sadece eczanelerden temin edilebilir⁵¹.

⁴⁷ Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, İyi Eczacılık Uygulamaları Kılavuzu, (<https://titck.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.02.2026).

⁴⁸ Özdemir, Hadım Etme, s. 151; Değer, s. 134; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 60-61.

⁴⁹ Uluslararası Eczacılık Federasyonu, Eczacılar için Etik İlkeler, (https://e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/raporlar/uef_ilkeleri/5.pdf, Erişim Tarihi: 20.02.2026). Ayrıca bkz. Sivas, s. 36-37.

⁵⁰ Ayrıca bkz. İTMK m. 18/3, EEHY m. 42/1, EEHK m. 24/1, EEHK m. 43/1, EEHY m. 28/4. İlaçlar gibi bazı ilaç dışı ürünler de sadece eczanelerde satılabilir. Bkz. EEHK m. 28/1 ve EEHY m. 42/1. Bazı ilaç dışı ürünlerin ise eczanelerde satışı zorunlu olmamakla birlikte satılmaları mümkündür. Bkz. EEHK m. 28/2 ve EEHY m. 42/2.

⁵¹ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 69; Hakeri, Eczacıların Yasal Sorumluluğu, s. 97; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 34; Topsoy, s. 66; Abik, s. 317; Doğan, M., s. 3; Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 178; Nart, s. 181; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 213; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 159; Kızıltepe, s. 112; Soylu, s. 94; Şentürk, s. 20-21; Özpınar Gümrükçüoğlu/Aksoy Gülaslan, s. 63.

Eczaneden ilaç ya da ilaç dışı ürün temin eden kişiler ile eczacı arasında çeşitli sözleşme türleri ortaya çıkmaktadır. Bunlar; satış sözleşmesi, vekâlet sözleşmesi, satış ve vekâlet sözleşmelerinin unsurlarını taşıyan kombine (karma) nitelikte sözleşme ile eser sözleşmesidir⁵². Dolayısıyla eczacı, sözleşmenin kurulmasıyla birlikte yalnızca ilacı temin etme veya aydınlatma borcu altına girmemekte, aynı zamanda hastaya ait sırları gizli tutmakla da yükümlü olmaktadır⁵³.

Eczacının sır saklama yükümlülüğü, 01.10.2024 tarihinde yürürlüğe giren ve SGK ile Türk Eczacılar Birliği (TEB) arasında akdedilen protokolde de açıkça düzenlenmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamındaki Kişilerin Türk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokol'ün 3.16. hükmünde, *“Eczaneler genel sağlık sigortalısı ve bunların bakmakla yükümlü oldukları kişilere sunmuş oldukları sağlık hizmetlerine ilişkin MEDULA eczane provizyon sistemine kayıtlı olan sağlık verilerini ve kişisel verileri üçüncü şahıslar ile paylaşamaz.”* denilmiştir⁵⁴. Buna göre, eczacının sır saklama yükümlülüğünün mevzuattaki düzenlemelere ek olarak sözleşme ile açıkça taahhüt edilen bir yükümlülük niteliği taşıdığı söylenebilir⁵⁵.

1. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Satış Sözleşmesinden Doğması

Reçetede yazılı ilacı eczaneden alan hasta ile eczacı arasında satış sözleşmesi ortaya çıkar⁵⁶. Yine reçetesiz olarak satışı mümkün olan bir ilacın

⁵² Hakeri, İlaç Hukuku, s. 348-349; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 34-41; Abik, s. 317-324; Nart, s. 191; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 220-223; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3288; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 37-38; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 409-415; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 246-249; Üçışık, s. 295.

⁵³ Özdemir, Hadım Etme, s. 151-152; Doğan, M., s. 9; Abik, s. 325-326; Değer, s. 133-135; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59; Sivas, s. 33; Yeşilyurt Duran, s. 238-239; Özer Deniz, s. 1430-1431.

⁵⁴ Sosyal Güvenlik Kurumu, Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamındaki Kişilerin Türk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokol, (<https://sgk.gov.tr/Duyuru/Detay/Eczanelerden-Ilac-Teminine-Iliskin-Protokol-Hakkinda-2025-03-28-04-51-16>, Erişim Tarihi: 24.01.2026).

⁵⁵ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 61.

⁵⁶ Hakeri, Eczacıların Yasal Sorumluluğu, s. 97-98; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 35; Nart, s. 191; Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 182; Abik, s. 317; Somer, s. 181; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 37; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 222; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 123; Kızıltepe, s. 190; Üçışık, s. 295; Gökcan, s. 886; Ertekin, Aydınlatma

ya da ilaç dışı ürünün adının doğrudan söylenerek alınması durumunda eczacı ile hasta arasında satış sözleşmesi kurulur⁵⁷. Satış sözleşmesinin alıcı tarafında hasta ya da hasta yakını, satıcı tarafında ise eczacı bulunur. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 1 gereği, satış sözleşmesinin kurulması için ilacın ya da ilaç dışı ürünün zilyetlik ve mülkiyetinin devredilmesi ile devralınmasına yönelik tarafların öneri ve kabul şeklindeki iradelerini açıklamaları gerekir⁵⁸. Satış sözleşmesi, karşılıklı borç doğuran (tam iki tarafa borç yükleyen) bir sözleşme niteliğindedir⁵⁹. Alıcının borcu, satış bedeli olarak kararlaştırılan bir miktar parayı ödeme, satıcının borcu ise satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya geçirme borcudur⁶⁰. Buna göre, satıcı sıfatını taşıyan eczacının asli edim yükümlülüğü, satılan ürünü gereği gibi teslim etmektir⁶¹. Asli edim yükümlülükleri, sözleşmeye niteliğini kazandıran, sözleşmenin karakterini ve özelliğini belirleyen yükümlülüklerdir⁶². Eczacının sır saklama yükümlülüğü ise sözleşmeden doğan yan yükümlülük niteliği taşır⁶³. Yan yükümlülükler, borç ilişkisinden doğan ve edim yükümlülüklerinin dışında

Yükümlülüğü, s. 410; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 246; Yaşar, s. 81.

⁵⁷ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 5; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 222-223; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3288; Doğan, Tezgahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler, s. 363; Ergün, s. 738; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 95; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 538-539; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 410; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 246.

⁵⁸ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 4; Abik, s. 318; Ergün, s. 51; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 409-410.

⁵⁹ Eren/Yücer, s. 26 vd.; Akıntürk/Ateş, s. 229; Aral/Ayrancı, s. 99; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1,1 s. 82; Yavuz/Acar/Özen, s. 25; Serozan/Baysal/Sanlı, s. 24; Kayar, s. 263; Sert Sütçü, s. 53-54.

⁶⁰ SGK'ye tabi olan hastalar bakımından ilaç ücretlerinin bir kısmını kurumun ödemesi, eczacı ile hasta arasındaki sözleşmenin satış sözleşmesi olma niteliğini etkilemez. Bkz. Hakeri, İlaç Hukuku, s. 348; Hakeri, Eczacıların Yasal Sorumluluğu, s. 98; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 5; Abik, s. 318; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 222; Deryal, s. 112; Kızıltepe, s. 116; Ergün, s. 738; Gökcan, s. 888; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 538; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 410.

⁶¹ Doğan, Tezgahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler, s. 360; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 252-253.

⁶² Eren, s. 31; Kılıçoğlu, s. 42; Dural/Sarı, s. 211; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,1, s. 61; Aydoğdu/Nart, s. 55-56; Erdoğan, s. 28; Ünlütepe, s. 15; Seçer, s. 156.

⁶³ Doğan, M., s. 11; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59. Ayrıca bkz. Dural/Sarı, s. 212; Seçer, s. 157.

bulunan yükümlülüklerdir⁶⁴.

Eczacının sır saklama yükümlülüğü, asli edimin ifasına hizmet eden ifaya yardımcı bir yükümlülük olmayıp, borç ilişkisinden doğan ve karşı tarafın kişiliği ile özel hayat alanını korumayı amaçlayan koruyucu yan yükümlülük niteliğindedir. Koruyucu yan yükümlülüklerin asıl amacı, malvarlığı ya da kişi varlığı değerlerinin ifa dolayısıyla uğrayabileceği zararlardan alacaklının korunmasını sağlamaktır. Bu gereklilik aynı zamanda 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralından da doğar⁶⁵. Asli edime bağlı olan yan yükümlülükler, borçlu tarafından ihlal edilirse alacaklı ifa davası açamaz, ancak tazminat talep edebilir⁶⁶.

2. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Vekâlet Sözleşmesinden Doğması

Eczacının tıbbi müdahalede bulunma yetkisi yoktur⁶⁷. Kanunen tıp mesleğini icraya yetkili kişiler tıbbi müdahalede bulunabilir. Bunlar hekim ya da hekim dışı sağlık çalışanlarıdır. Buna karşılık, eczacı, tıbbi müdahalede bulunabilecek sağlık çalışanları arasında değildir⁶⁸. Eczacının tıbbi müdahalesi istisnai durumlarda ve sınırlı bir kapsamda ortaya çıkar. EEHK m. 37’de, *“Tabiplerin; eczanelerde hasta kabul etmeleri yasaktır. Ancak kaza ve ani bir*

⁶⁴ Eren, s. 36-45; Kılıçoğlu, s. 44; Aral/Ayrancı, s. 127; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,1, s. 63; Aydoğdu/Nart, s. 57; Erdoğan, s. 28-29; Seçer, s. 156.

⁶⁵ Eren, s. 37-39; Kılıçoğlu, s. 44-45; Aral/Ayrancı, s. 129; Aydoğdu/Nart, s. 57. Dürüstlük kuralı hakkında detaylı bilgi için bkz. Dural/Sarı, s. 202-215.

⁶⁶ Eren, s. 37; Kılıçoğlu, s. 44; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,1, s. 63; Aydoğdu/Nart, s. 57; Durak, Güven Sorumluluğu, s. 270; Seçer, s. 156-157.

⁶⁷ Tıbbi müdahale kavramının tanımı için bkz. HHY m. 4/g. Ayrıca bkz. Tıbbi Deontoloji Tüzüğü m. 13, Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik m. 3, Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi’nin 11.06.2021 tarih ve 27961 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ek Protokolü m. 2/3. Detaylı bilgi için ayrıca bkz. Badur, Tıbbi Müdahaleye Rıza, s. 21 vd.; Günday, s. 368; Gülel, s. 21 vd.

⁶⁸ Hekim olabilmek ve hekimlik mesleğini icra edebilmek şartları, 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ve 6023 Sayılı Türk Tabipler Birliği Kanunu’nda düzenlenmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 41-45; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 41-48; Badur, Tıbbi Müdahaleye Rıza, s. 36 vd.; Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 356-388; Yenerer Çakmut, s. 27 vd.; Nart, s. 35; Özel/Özcan Büyüktanır, s. 56; Kaya, M., s. 48-50; Uygur, s. 46; Okay, s. 38; Yılmaz, B., s. 19-22; Yücel, Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu, s. 293; Yardım, s. 8; Gülel, s. 27 vd. 1219 sayılı Kanun’a göre, hekim, diş hekimi, hasta bakıcı hemşireler, ebeler, sağlık memurları, sünnetçiler, hemşireler ve diş protez teknikleri tıbbi müdahalede bulunabilir. Detaylı bilgi için bkz. Nart, s. 35; Uygur, s. 55; Yardım, s. 9.

tehlikeye uğratarak eczaneye gelen veya getirilen kimselerin ilk tedavisinin yapılması caizdir.” denilmektedir. Hükümden, eczacıların eczanelerde hasta kabul etmelerinin yasak olduğu ancak bazı durumlarda buna imkân tanındığı anlaşılmaktadır⁶⁹. Ayrıca TEDT m. 2’de, eczacının başta gelen görevinin insan sağlığına özen göstermek olduğu düzenlenmiştir.

Eczaneden ilaç ya da ilaç dışı ürün gibi bir mal temininin olmadığı, eczacının eczaneye gelen ya da getirilen hastalara müdahale ettiği durumlarda hastanın bilinci yerinde ise eczacı ile hasta arasında vekâlet sözleşmesi ortaya çıkar. Çünkü bilinci yerinde olan hastanın kendisinin eczacıdan yardım istediği kabul edilebilir⁷⁰. Eczaneye getirilen hastanın kaza dolayısıyla bilinci yerinde değilse eczacı ile hasta arasındaki ilişki, vekâletsiz iş görme ilişkisidir⁷¹. Aksi durumda hastanın sakat kalması veya hayatını kaybetmesi gibi ağır sonuçlar ortaya çıkabileceği için acil tıbbi müdahale yapılması gereken hallerde eczacı bundan kaçınmamalıdır. Eczacı, acil olarak yapması gereken bir tıbbi müdahaleyi hastanın rızasının olmadığı gerekçesiyle yapmaktan kaçınırsa, hastanın uğradığı zarardan sorumlu tutulur⁷². Hastanın varsayılan rızasına ve üstün nitelikteki özel yararına uygun bir tıbbî müdahale yapıldığı için TMK m. 24/2 dikkate alındığında söz konusu müdahale haksız fiil niteliği taşımaz⁷³. Bilinci yerinde olmayan hastanın tedaviden sonra bilincinin açılması ve eczacının yaptığı işlemi hukuka uygun bulması hâlinde, vekâletsiz iş görme şeklinde ortaya çıkan ilişkiye TBK m. 531 gereği vekâlet hükümleri (TBK m. 502 vd.) uygulanır⁷⁴.

Eczacı ile hasta arasındaki sözleşmenin vekâlet sözleşmesi niteliği taşıması hâlinde, eczacının sır saklama yükümlülüğü, bir yan yükümlülük olmakla birlikte aynı zamanda vekilin sadakat ve özen borcunun da bir

⁶⁹ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 46; Abik, s. 331; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 414. Uygulamada eczacıların yaptıkları müdahaleler hakkında bkz. Sivas, s. 66.

⁷⁰ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 46; Deryal, s. 111; Abik, s. 331; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 414.

⁷¹ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 348; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 46; Abik, s. 331; Deryal, s. 111; Şentürk, s. 83; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 414. Ayrıca bkz. Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 37-39; Subaşı, s. 128-132.

⁷² Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 46; Abik, s. 331; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 521-522.

⁷³ Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 38; Deryal, s. 111; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 414.

⁷⁴ Deryal, s. 111; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 414-415.

gereğidir⁷⁵. Eczacı ile hasta arasındaki hukuki ilişkinin vekâletsiz iş görme niteliği taşıdığı hâllerde de eczacının sır saklama yükümlülüğü, özen borcundan kaynaklanır. Zira vekil (eczacı), müvekkil (hasta) ile arasında bir vekâlet sözleşmesi bulunsaydı göstermesi gereken özeni, TBK m. 527 de dikkate alındığında, aynı amaçla (hastaya ilk tıbbi müdahale) hareket ettiği vekâletsiz iş görme hâlinde de göstermekle yükümlüdür⁷⁶. Eczacının özen yükümlülüğüne ilişkin olarak Bursa Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, *“Eczacılık gibi diploma gerektiren, insan sağlığıyla doğrudan ilgili mesleklerde “yüksek özen” ilkesi geçerlidir.”* şeklinde değerlendirmede bulunulmuş ve bu suretle eczacının yüksek özen yükümlülüğüne vurgu yapılmıştır⁷⁷.

Sadakat ve özen borcunun temelinde TMK m. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralı vardır. Vekâlet sözleşmesinin temelini sözleşmenin tarafları arasındaki güven ilişkisi oluşturur⁷⁸. Aslında oldukça geniş bir kavram olan özen yükümlülüğü kavramı, vekilin üstlendiği borcun ifasında zorunlu olan ve vekilden beklenen dikkat ve beceri olarak anlaşılmalıdır⁷⁹. TBK m. 506/3’te, *“Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.”* hükmüne yer verilmiştir. Böylece özen borcu objektifleştirildiğinden, gösterilmesi gereken özenin ölçüsü belirlenirken her meslek grubunda faaliyet gösteren basiretli kişinin davranışı esas alınır⁸⁰. Özen borcunun ihlali, sözleşmenin ihlali anlamına geldiğinden müvekkil (hasta), bir zarara uğrarsa bu zararı vekil (eczacı) tazmin etmelidir⁸¹.

Vekilin sadakat yükümlülüğünün özen yükümlülüğünden en önemli farkı, özen yükümlülüğünün vekâlet süresi ile sınırlı olmasına karşılık sadakat

⁷⁵ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Abik, s. 325; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59 vd. Ayrıca bkz. Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 63; Özdemir, Hadım Etme, s. 145; Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 799; Seçer, s. 155; Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 590; Karaca Dedeoğlu, s. 1891.

⁷⁶ Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 38.

⁷⁷ Bursa BAM 8. HD, T. 21.09.2018, E. 2018/355, K. 2018/981 (www.lexpera.com.tr). Ayrıca bkz. Ünsal Karaşen/Kuru, s. 120; Ersöz/Özkan, s. 94.

⁷⁸ Eren/Yücer, s. 737-741; Akipek Öcal, s. 712; Seçer, s. 161.

⁷⁹ Günday, s. 371; Aral/Ayrancı, s. 566 vd.

⁸⁰ Eren/Yücer, s. 737; Aral/Ayrancı, s. 567; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 61; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 135; Yılmaz, B., s. 91; Alp, s. 37-39.

⁸¹ Eren/Yücer, s. 738; Akipek Öcal, s. 711.

yükümlülüğünün vekâlet ilişkisi sona erdikten sonra da devam etmesidir⁸². Sadakat yükümlülüğü gereği vekâlet verenin aleyhine olacak her türlü davranıştan kaçınması gereken vekilin, vekâlet verene ait sırları saklama borcu vardır. Buna göre, yürüttüğü faaliyet gereği hastalara ilişkin sırları öğrenme ihtimali yüksek olan eczacı, vekâlet sözleşmesi süresince ve sözleşmenin sona ermesinden sonra da hastaların sırlarını saklamakla yükümlüdür⁸³.

3. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Karma-İsimsiz Sözleşmeden Doğması

Eczacının hastanın şikâyetlerini dinleyerek ona ilaç önermesi durumunda eczacı bir anlamda hekimin görevini üstlenmiş olur⁸⁴. Buna göre, ilaç ya da ilaç dışı ürünü eczacının önerisiyle alan hasta ile eczacı arasındaki sözleşme, vekâlet ve satış sözleşmesinin unsurlarından oluşan kombine (karma) nitelikte isimsiz bir sözleşmedir⁸⁵. Taraflar TBK’de ya da diğer kanunlarda düzenlenmemiş sözleşme tipleri yaratabilir. Bunlar isimsiz (atipik) sözleşme adıyla anılır⁸⁶. İsimsiz sözleşme türlerinden biri olan kombine (karma) sözleşmelerde sözleşmenin taraflarından biri, çeşitli sözleşme tiplerine ait olan birden fazla edimde bulunurken diğer taraf tek bir edimi ve genellikle para ödemeyi üstlenir⁸⁷. Eczacı ile hasta arasındaki sözleşmenin kombine (karma)

⁸² Eren/Yücer, s. 739; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Abik, s. 325. Ayrıca bkz. Demir, Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu, s. 245; Seçer, s. 157.

⁸³ Eren/Yücer, s. 740; Aral/Ayrancı, s. 565-566.

⁸⁴ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 39; Abik, s. 322; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 411; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 247. EEHY m. 7/1-ç gereği, eczacı sadece reçetesiz ilaçları önerebilir. Anılan hükme göre, “*Reçeteye tâbi olmayan ilaçların ve sağlığa ilişkin tüm ürünlerin hastanın gereksinimlerine uygun, güvenli ve akılcı bir şekilde tedarikini sağlar ve bu konuda danışmanlık hizmeti verir.*”

⁸⁵ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 39; Abik, s. 322; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 223; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 539; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 38; Üçışık, s. 295; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 123-124; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3288; Doğan, Tezgahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler, s. 363; Ergün, s. 738; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 411-412; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 247; Yaşar, s. 282. Eczacının ilaç önermesinin tıbbi müdahale niteliği taşımaması sebebiyle bu durumda eczacı ile hasta arasında kurulan sözleşmenin satış sözleşmesi olduğu yönündeki görüş için bkz. Nart, s. 191, dn. 415.

⁸⁶ Eren, s. 217; Eren/Yücer, s. 971 vd.; Aral/Ayrancı, s. 79 vd.; Erdoğan, s. 62; Cansel/Özel, s. 64; Ünlütepe, s. 75; Yavuz/Acar/Özen, s. 13; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C.V/1,1, s. 277; Aydoğdu/Nart, s. 95.

⁸⁷ Eren, s. 219; Eren/Yücer, s. 981; Aral/Ayrancı, s. 85; Yavuz/Acar/Özen, s. 14; Serozan/Bay-

nitelikte isimsiz sözleşme şeklinde ortaya çıktığı bir durumda eczacının sır saklama yükümlülüğü, hem satış sözleşmesinden doğan yan yükümlülükten hem de vekâlet sözleşmesinde vekilin sadakat ve özen borcundan doğar⁸⁸.

4. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Eser Sözleşmesinden Doğması

Eczacının, hekimin reçeteye yazdığı formüle göre ilaç hazırlaması durumunda eczacı ile hasta arasındaki sözleşme, eser sözleşmesi niteliği taşır⁸⁹. Bu durumda eczacı, eczanede hazır halde bulunmayan bir ilacı (majistral ilaç) hazırlayıp teslim eder⁹⁰. Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirip bunu iş sahibine teslim etmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği; karşılıklı borç yükleyen, ivazlı, rızai ve ani edimli bir sözleşmedir⁹¹.

Eser sözleşmesinde yüklenici, TBK m. 471 gereği, üstlendiği edimleri iş sahibinin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle ifa etmek zorundadır. Kanunda tanımlanmamış olan sadakat ve özen borcu, TMK m. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralının bir uzantısıdır⁹². Sadakat, yüklenicinin iş sahibinin yararına olanları yapma, zararına olanları yapmaktan

sal/Sanlı, s. 91; Cansel/Özel, s. 66; Aydoğdu/Nart, s. 97; Ünlütepe, s. 76. Karma sözleşmelere uygulanacak hükümler hakkında ileri sürülen görüşlerle ilgili detaylı bilgi için bkz. Eren/Yücer, s. 983 vd.; Aral/Ayrancı, s. 88 vd.; Serozan/Baysal/Sanlı, s. 98-99; Yavuz/Acar/Özen, s. 15 vd.; Aydoğdu/Nart, s. 98.

⁸⁸ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41. Ayrıca bkz. Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 799; Abik, s. 325; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59 vd.

⁸⁹ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 352; Hakeri, Eczacıların Yasal Sorumluluğu, s. 98; Topsoy, s. 61; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 39; Nart, s. 191; Abik, s. 323; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 223; Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 196; Deryal, s. 111; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 538; Üçışık, s. 295; Kızıltepe, s. 190; Somer, s. 181; Doğan, Tezgaüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler, s. 363; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 38; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 124; Alp, s. 69; Soylu, s. 95; Gökcan, s. 886; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 412-413; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 248; Yaşar, s. 280.

⁹⁰ Majistral ilaç hakkında bilgi için bkz. Hakeri, İlaç Hukuku, s. 53; Nart, s. 49; Abik, s. 323; Durak, Endikasyon Dışı İlaç, s. 18-19; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 8; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 89-91; Gültekin, E., İlaç Üreticisi, s. 25; Kızıltepe, s. 38; Andaç/Yaşayan/Alarçin/Okuyan/Şahbaz, s. 283; Gökcan, s. 870; Soylu, s. 13; Güneş/Karavana/Özdemirhan/Algin Yapar, s. 33; Yüksek, s. 7; Bağcı, s. 18; Yaşar, s. 280-281.

⁹¹ Eren/Yücer, s. 589; Aral/Ayrancı, s. 459 vd.; Özdemir, Eser Sözleşmesi, s. 492.

⁹² Y. 14. HD, T. 18.07.2011, E. 2011/8995, K. 2011/9420 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

kaçınma borcu anlamına gelir⁹³. Buna göre, eser sözleşmesi bakımından sır saklama yükümlülüğü, yüklenicinin (eczacının) sadakat ve özen borcundan kaynaklanır⁹⁴. Bu durumda iş sahibinin (hastanın) uğrayacağı muhtemel zararlar bakımından eser sözleşmesine ilişkin hükümler (TBK m. 470-486) kıyasen uygulanabilir⁹⁵.

D. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Kişilik Hakkının Korunması Gereğinden Doğması

Eczacının sır saklama yükümlülüğü, hastanın kişilik hakkının korunması gereğinden de doğar⁹⁶. Kişilerin mahremiyetleri, TMK m 23-27 kapsamında korunması gereken kişisel değerler arasındadır⁹⁷. Dolayısıyla eczacının, hastanın mahremiyet hakkını ihlal ederek sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranması, kişilik hakkının ihlali anlamına gelir ve tazminat sorumluluğunu doğurur⁹⁸. Ancak hastanın mahremiyet hakkının ihlal edilmesi her zaman sır saklama yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi şeklinde gerçekleşmez. Bunun sebebi, eczacının sır saklama yükümlülüğü kapsamında meslek sırrı niteliğindeki bilgilerin bulunmasıdır. Meslek sırrı, sağlık çalışanının görevini yerine getirirken öğrendiği ve başkaları tarafından bilinmeyen bilgilerdir⁹⁹. Buna göre, sağlık çalışanının öğrendiği bilgi, yürütülen

⁹³ Eren/Yücer, s. 632; Aral/Ayrancı, s. 484 vd.; Özdemir, Eser Sözleşmesi, s. 522; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 59; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 133; Yılmaz, B., s. 85; Alp, s. 37.

⁹⁴ Eren/Yücer, s. 630 vd.; Aral/Ayrancı, s. 486; Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 590.

⁹⁵ Ünsal Karaşen/Kuru, s. 122; Gökcan, s. 886.

⁹⁶ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Abik, s. 325-326. Ayrıca bkz. Eren/Yücer, s. 471; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 63 vd.; Özdemir, Hadım Etme, s. 144; Hakeri, Hekimin Yükümlülükleri, s. 85; Tosun/Aksoy, s. 23; Seçer, s. 158; Başbuğ, s. 140; Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 590; Çatal, s. 782; Gündüz/Yazıcıoğlu, s. 180; Altun, s. 226; Yeşilyurt Duran, s. 243; Akkışla, s. 82.

⁹⁷ Hakeri, Hekimin Yükümlülükleri, s. 85; Gültekin, E., Mahremiyet Hakkı, s. 618; Yılmaz, B., s. 27; Seçer, s. 158; Güner, s. 43; Başbuğ, s. 140; Karaca Dedeoğlu, s. 1890; YHGK, T. 01.02.2012, E. 2011/687, K. 2012/26 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); Y. 15. HD, T. 15.06.2015, E. 2014/6224, K. 2015/3341 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>). Kişilik hakkının kapsamı hakkında detaylı bilgi için bkz. Dural/Öğüz, s. 104 vd.; Oğuzman/Barlas, s. 162; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 342-343; Helvacı, s. 108 vd.; Altaş, s. 89.

⁹⁸ Doğan, M., s. 11; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Abik, s. 325-326; Gökcan, s. 877; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59-63; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 563.

⁹⁹ Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 63; Özdemir, Hadım Etme, s. 140; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 152; Aşkın, s. 1371; Yılmaz, A.E., s. 238-239; Törenli Çakıroğlu, s. 164.

faaliyet ile doğrudan bağlantılı olmalıdır¹⁰⁰. Bu bağın olmaması durumunda öğrenilen bilgi, sır saklama yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmez ve bu nitelikteki bir bilginin ifşa edilmesi, özel hayatın gizliliğinin ihlali olarak kabul edilir. Örneğin, yürütülen mesleki faaliyet dışında herhangi bir şekilde hasta hakkında öğrenilen bilgi, sır saklama yükümlülüğü kapsamında değildir¹⁰¹. Bunun gibi, yetkisi olmayan kişinin bir bilgisayar sistemine girerek hastaya ait bilgileri ele geçirmesi, sır saklama yükümlülüğünün ihlali değil, hastanın özel hayatının gizliliğinin ihlali niteliğindedir¹⁰². Bu nedenle özel hayatın gizliliği genel hüküm, sırrın korunması ise özel hüküm niteliğinde kabul edilebilir¹⁰³.

E. Eczacının Sır Saklama Yükümlülüğünün Kişisel Verilerin Korunması Gereğinden Doğması

Eczacı, mesleki faaliyetini yürütürken hastalara ait reçeteler, kullanılan ilaçlar, tanı ve tedaviye ilişkin bilgiler gibi sağlık verilerine erişebildiğinden, bu verileri hukuka uygun şekilde işlemek, muhafaza etmek ve yetkisiz kişilerin erişimine karşı korumakla yükümlüdür. Dolayısıyla eczacının sır saklama yükümlülüğü aynı zamanda kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuattan da kaynaklanır¹⁰⁴. Nitekim Anayasa'nın 20/3 hükmünde, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir¹⁰⁵. Ayrıca bu hakkın kişinin kendisine ilişkin kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadıklarını öğrenme yetkilerini de kapsadığı ifade edilmiştir. Ek olarak kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya ilgili kişinin açık rızasıyla işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu anayasal güvence doğrultusunda kabul edilen 6698 sayılı KVKK, 07.04.2016 tarih ve 29677 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve bu kapsamda hastaya ait kişisel sağlık verileri

¹⁰⁰ Özdemir, Hadım Etme, s. 141; Hakeri, Hekimin Yükümlülükleri, s. 88; Aşkın, s. 1371-1372; Bağçeci, s. 326; Büyükaş, s. 387; Giyik, s. 181.

¹⁰¹ Aşkın, s. 1371-1372; Bağçeci, s. 326; Yılmaz, A.E, s. 239.

¹⁰² Bağçeci, s. 326; Aşkın, s. 1372.

¹⁰³ Bağçeci, s. 323.

¹⁰⁴ Kişisel verilerin korunması, mahremiyet hakkının ulusal hukukta somutlaşmış görünüm biçimlerinden biridir. Bkz. Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 576; Bilir, s. 633.

¹⁰⁵ Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 799; Özdemir, Hadım Etme, s. 144; Badur, Kişisel Veriler, s. 8; Can, s. 185; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 59; Çelik, s. 592; Akça, s. 124; Korkmaz, A., s. 100; Bilir, s. 638; Işık, s. 272-273; Örnek Büken/Zeybek Ünsal, s. 36; Gündüz/Yazıcıoğlu, s. 187; Döner, A., s. 46; Kaya, K., s. 184; Karaca Dedeoğlu, s. 1889; Yüksel, s. 6-7; Yeşilyurt Duran, s. 227-228; Alçın, s. 371.

korunmaya başlanmıştır¹⁰⁶. Ayrıca sağlık verilerinin işlenmesine ilişkin usul ve esaslar, 21.06.2019 tarih ve 30808 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik’te (KSVHY) ayrıntılı olarak düzenlenmiştir¹⁰⁷.

Kişisel veri, KVKK m. 3/1-d’ye göre, “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi” ifade eder. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) m. 4/1’de, “*Kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi anlamına gelir.*” hükmüne yer verilmiştir¹⁰⁸. Tıp hukuku bakımından kişisel veri kavramı, gizli tutulmasında makul bir sebep ve hastanın korunmaya layık bir menfaatinin bulunduğu her türlü veri şeklinde tanımlanabilir¹⁰⁹. GDPR m. 4/15’e göre sağlıkla ilgili veri, bir gerçek kişinin fiziksel veya ruhsal sağlığıyla ilgili kişisel verileri, sağlık hizmetlerinin sunumuna ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere, kişinin sağlık durumuna ilişkin bilgi ortaya koyan verileri ifade eder.

Kişisel sağlık verisi, KSVHY m. 4/1-j’de, “*kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığına ilişkin her türlü bilgi ile kişiye sunulan sağlık hizmetiyle ilgili bilgiler*” şeklinde tanımlanmıştır¹¹⁰. Buna göre, kişisel sağlık verisi, hastanın fiziksel veya psikolojik sağlığı ve sunulan sağlık hizmetiyle ilgili olmalıdır. Başka bir deyişle, sağlık hizmetleri dolayısıyla işlenen veriler, hastanın sağlık durumuyla herhangi bir şekilde ilişkilendirilemiyorsa bu veri, kişisel sağlık verisi niteliği taşımaz¹¹¹. Kişisel

¹⁰⁶Badur, Kişisel Veriler, s. 8; Nart, s. 190; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 60; Bağçeci, s. 331; Dülger, s. 107; Çelik, s. 593; Gültekin, E., Mahremiyet Hakkı ve İhlali, s. 620; Bilir, s. 638-639; Işık, s. 272-273; Kaya, K., s. 185; Karaca Dedeoğlu, s. 1889; Yüksel, s. 7; Atalay, s. 7; Alçın, s. 371.

¹⁰⁷Can, s. 190; Dülger, s. 107; Yüksel, s. 8; Atalay, s. 7.

¹⁰⁸Official Journal of the European Union, “Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance)”, (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>, Erişim Tarihi: 09.12.2025)

¹⁰⁹Aşkın, s. 1375. Ayrıca bkz. Yeşilyurt Duran, s. 224-225.

¹¹⁰KSVHY m. 6/6’da mahremiyet düzeyi daha yüksek olan, başkaları tarafından görülmesi ve bilinmesi hâlinde kişilerin sosyal hayatını ve ruh sağlığını olumsuz etkileme riski taşıyan kişisel sağlık verilerinin Bakanlıkça belirlenebileceği ve sağlık personelinin bu verilere erişimine ölçülü kısıtlamalar getirilebileceği düzenlenmiştir. Buna göre, Türk hukukunda sağlık verilerinin sınırlı sayıda olmadığı sonucuna varılabilir. Bkz. Can, s. 190.

¹¹¹Bağçeci, s. 332.

sağlık verileri arasında biyolojik, genetik ve biyometrik bilgiler; kan, hücre, sperm, saç teli, kulak izi, ses kaydı, imza, yürüyüş analizi, DNA, parmak izi ve retina kaydı gibi veriler ile tıbbi özgeçmiş, muayene bilgileri, tahlil sonuçları, kullanılan ilaçlar, genetik analizler, hastalık tanıları ve sosyal güvenlik numarası yer almakta; ayrıca cinsel sağlık ve ruh sağlığına ilişkin tüm tıbbi bilgiler de bu kapsamda değerlendirilmektedir¹¹².

KVKK m. 6/a'da sağlık verileri, özel nitelikli kişisel veriler kapsamında kabul edilmiştir¹¹³. KVKK m. 6/3'te ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine ilişkin şartlar düzenlenmiştir. Bu kapsamda hastaya ait sağlık verilerinin bu maddede öngörülen sebeplerden birine dayanılarak işlenmesi hâlinde sır saklama yükümlülüğü ihlal edilmiş olmaz¹¹⁴. Buna karşılık, sağlık verilerinin KVKK'de öngörülen şartlar dışında işlenmesi veya yetkisiz üçüncü kişilerle paylaşılması, hem kişisel verilerin korunmasına ilişkin yükümlülükler hem de eczacının sır saklama yükümlülüğüne aykırılık teşkil eder.

Eczacı tarafından saygı duyulması ve saklanması gereken kişisel veriler genel olarak eczacı tarafından ilaç verildiği sırada öğrenilen, saklanmasında hastanın menfaati bulunan, hastanın özel hayatı ve gizlilik alanı içindeki bilgilerdir. Ancak hastanın korunması gereken kişisel verilerinin sır niteliği taşıması gerekmez. Bununla birlikte daha çok sır niteliğindeki bilgilerin önem taşıdığı ve daha çok bunların başkalarına açıklanmasından hukuki uyumsuzlukların ortaya çıktığı ifade edilebilir¹¹⁵.

IV. AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN İFASI SIRASINDA MAHREMİYET HAKKININ KORUNMASI

Eczacının reçeteli ya da reçetesiz ilaç satışında hastayı aydınlatıldığı sırada da hastanın mahremiyetinin korunması gerekir¹¹⁶. Nitekim HHY m.

¹¹² Bağçeci, s. 330. Ayrıca bkz. Çatal, s. 786; Işık, s. 315; Özer Deniz, s. 1426 vd.; Yeşilyurt Duran, s. 224-225; Alçın, s. 374.

¹¹³ Bağçeci, s. 331-332; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 60; Dülger, s. 109; Can, s. 190; Işık, s. 313; Örnek Büken/Zeybek Ünsal, s. 38; Özer Deniz/Özer, s. 93; Özer Deniz, s. 1426; Döner, A., s. 51; Karaca Dedeoğlu, s. 1893-1899; Evcı Eralp, s. 29; Altun, s. 227-228; Yeşilyurt Duran, s. 223; Yelmen, s. 754.

¹¹⁴ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 62-63.

¹¹⁵ Doğan, M., s. 10.

¹¹⁶ Eczacının aydınlatma yükümlülüğü kavramı hakkında bkz. Topsoy, s. 55; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 42; Doğan, M., s. 6; Abik, s. 327; Günday, s. 365-373; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 244.

18/6'da “*Bilgilendirme uygun ortamda ve hastanın mahremiyeti korunarak yapılır.*” denilmiştir. Bu sebeple eczacı, aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirirken hastanın rahat etmesini sağlamalı; aydınlatma, hastanın mahremiyetine saygı duyulan bir ortamda gerçekleştirilmelidir¹¹⁷. Ancak eczanelerin halka açık mekânlar olması nedeniyle, her zaman mahremiyetin tam anlamıyla sağlanması mümkün olmayabilir. Bu durum özellikle cinsel yolla bulaşan hastalıklar, psikiyatrik rahatsızlıklar veya toplumda damgalanmaya neden olabilecek diğer sağlık sorunları nedeniyle tedavi gören ya da sağlık durumuna ilişkin soru sormaktan çekinen hastalar bakımından daha büyük önem taşır¹¹⁸.

Hastanın mahremiyet hakkını ihlal edebilecek bazı durumlara uygulamadan örnekler verilebilir. Kalabalık bir eczanede hastanın kullandığı ilaçların veya hastalığının yüksek sesle ifade edilmesi, sır saklama yükümlülüğü bakımından sakınca doğurabilir. Benzer şekilde, antidepresanlar, antipsikotikler veya anksiyolitikler gibi psikiyatrik tedavide kullanılan ilaçlar ile cinsel yolla bulaşan hastalıkların veya HIV enfeksiyonunun tedavisinde kullanılan ilaçlara ilişkin bilgilerin üçüncü kişilerin duyabileceği şekilde dile getirilmesi, hastanın mahremiyet hakkını ihlal edebilir. Dolayısıyla eczacı, hastaya yapılacak aydınlatmanın kapsamını ve şeklini mahremiyet ilkesini gözeterek belirlemeli; eczane ortamını da hasta mahremiyetini ve kişisel sağlık verilerinin gizliliğini koruyacak şekilde organize etmelidir¹¹⁹. Bu kapsamda özel görüşmelerin gizlilik içerisinde yapılabilmesini sağlamak amacıyla eczaneye bir görüşme odası ya da özel bir bölümün eklenmesinde fayda vardır¹²⁰. Nitekim Birleşik Krallık, İrlanda, Norveç, İsveç, Avustralya ve Kanada gibi bazı ülkelerde, yerel kanunlar ve yönergeler doğrultusunda, serbest eczanelerdeki görüşmeler sırasında gizliliğin ve mahremiyetin sağlanması amacıyla danışma odaları zorunlu hale getirilmiştir¹²¹. Geleneksel olarak eczane alanları, ilaçların depolanması ve dağıtılması için tasarlanmış olsa da eczacıların gelişen rolü, klinik hizmetlerin sunumunu daha iyi desteklemek

¹¹⁷Nart, s. 190; Doğan, M., s. 9; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 383.

¹¹⁸Yıldız, s. 27.

¹¹⁹Eczacının aydınlatma yükümlülüğünün şekli hakkında detaylı bilgi için bkz. Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 369-373.

¹²⁰Yıldız, s. 27; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 383; Peletidi/Birlirakis/Petrides, s. 4-5; Gastineau, s. 323. Fiziki alt yapı eksikliklerinin mahremiyet hakkının ihlaline yol açması hakkında bkz. Özata/Özer, s. 3; Tosun/Aksoy, s. 24.

¹²¹Peletidi/Birlirakis/Petrides, s. 5.

için serbest eczanelerin mimari tasarımında bir dönüşümü gerekli kılmıştır¹²².

Bazen eczacının aydınlatma ve sır saklama yükümlülükleri, hastanın menfaatleri bakımından karşı karşıya gelebilir. Sır saklama, eczacılığın etik ilkelerinden hasta özerkliği ile sadakat ilkelerinin bir gereğidir¹²³. Aydınlatma ise yararlılık ilkesinden doğar¹²⁴. Her iki yükümlülüğün çatışması durumunda eczacı, temkinli davranmalıdır. Bu duruma uygulamadan şu şekilde bir örnek verilmektedir: Hekim, cinsel yolla da bulaşabilen ancak tek bulaş yolu bu olmayan bir hastalığın (trikomona) tedavisi için hastasına ilaç yazmış ve bu ilacı eşinin de kullanmasını önermiştir. İlaç temin etmek üzere eczaneye eşiyile birlikte gelen hasta, eczacıya eşinin hasta olmamasına rağmen ilacı neden kullanması gerektiğini sormuştur. İhtiyatlı davranan eczacı ise bu soruya ancak hekimin cevap verebileceğini ifade etmiştir. Böylece eczacı, hastanın eşinde hastalığın niteliği nedeniyle yanlış kanaat oluşmasının önüne geçmiştir¹²⁵. Kanaatimizce ise hastanın eşinin söz konusu ilacı kullanmaması onun sağlığı açısından ağır tehlike arz edecekse eczacı, hastanın özel hayatı hakkında bir yargıda bulunmadan hastanın eşinin ilacı kullanmasının neden gerektiğini ve bunun önemini anlatmalı, gereken durumlarda hekimle iletişime geçmelidir. Nitekim her ne kadar reçeteli ilaçlar bakımından eczacının hastayı aydınlatma yükümlülüğü (hekimin de aydınlatma yükümlülüğünün bulunması sebebiyle) ikincil nitelik taşısa da tamamen ortadan kalkmaz¹²⁶.

Hastanın kanuni temsilcisi tarafından reçetede yazılı ilaçların temin edilmek istenmesi hâlinde, bu kişinin eczacı tarafından aydınlatılmasının hastanın mahremiyet hakkını ihlal edip etmediği hususu da değerlendirilmelidir. HHY m. 18/3'e göre, "*Hastanın kendisinin bilgilendirilmesi esastır...*" Buna göre, ayırt etme gücüne sahip olan hastanın bizzat kendisi, aksi

¹²² Bu mimari dönüşümün nasıl olması gerektiği konusunda bkz. Peletidi/Birlirakis/Petrides, s. 4-5. Ayrıca bkz. Gastineau, s.323.

¹²³ Sivas, s. 23 vd.

¹²⁴ Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 185. Ayrıca bkz. Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 399; Uygur, s. 70.

¹²⁵ Değer, s. 134-135.

¹²⁶ Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 330-337; Ertekin, Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişki, s. 256-258. Öğretideki genel eğilimin reçetesiz ilaçlar yanında reçeteli ilaçlarda da eczacının aydınlatma yükümlülüğünün kabul edilmesi yönünde olduğu görülmektedir. Bkz. Topsoy, s. 63; Doğan, M., s. 8; Demir, İlaç Kullanımı, s. 348-349. Gereği gibi bir aydınlatmanın ancak hekim tarafından yapılabileceği hakkında bkz. Hakeri, İlaç Hukuku, s. 362-363.

durumda ise kanuni temsilcisi aydınlatılmalıdır¹²⁷. Ayrıca HHY m. 24/2’de *“Kanuni temsilcinin rızasının yeterli olduğu hallerde dahi, anlatılanları anlayabilecekleri ölçüde, küçük veya kısıtlı olan hastanın dinlenmesi suretiyle mümkün olduğu kadar bilgilendirme sürecine ve tedavisi ile ilgili alınacak kararlara katılımı sağlanır.”* hükmüne yer verilmiştir. Dolayısıyla ayırt etme gücüne sahip olan küçükler ile kısıtlılar da aydınlatılmalı, salt kanuni temsilcilerinin aydınlatılması ile yetinilmemelidir. Başka bir anlatımla, hasta sınırlı ehliyetsiz ise hem küçük ya da kısıtlının kendisi hem de kanuni temsilcisi aydınlatılmalıdır¹²⁸. Sınırlı ehliyetsizin sadece kanuni temsilcisinin aydınlatılması, mahremiyet hakkının ihlali anlamına gelebilir¹²⁹. Kanaatimizce bu durum, özellikle velayet veya vesayet altındaki kısıtlı ergin çocuklar bakımından ortaya çıkar. Ayırt etme gücüne sahip olmayanların ise kanuni temsilcilerinin aydınlatılması gerekli ve yeterlidir¹³⁰. Bu durumda kanuni temsilcinin aydınlatılması, mahremiyet hakkının ihlali sonucunu doğurmaz.

Hastanın ayırt etme gücüne sahip olmasına rağmen yakınlarının aydınlatılmasının mümkün olup olmadığı ve bunun sır saklama yükümlülüğünü ihlal edip etmediği sorularına da yanıt aranmalıdır. TEDT m. 3’e göre eczacı, reçeteyi getiren kişinin kim olduğuna bakmaksızın, reçetede yazılı ilaçları hazırlarken azami dikkat ve özen göstermek zorundadır. Bu nedenle reçetede yazılı ilaçlar, bir hasta yakını tarafından eczaneden temin edilebilir. Tıbbi müdahalelerden farklı olarak eczacılık uygulamalarında hastanın aydınlatılmış rızasının alınması zorunlu olmadığı için hasta yakınları

¹²⁷ Özdemir, Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 362 vd.; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 59; Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 459; Doğan, M., s. 7; Ozanoğlu, s. 72; Çavdar, s. 758; Kaya, M., s. 63; Subaşı, s. 55; Bağcı, s. 73; Doğan, S., s. 96; Yılmaz, B., s. 83; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 368.

¹²⁸ Hakeri, Tıp Hukuku C. I, s. 462; Nart, s. 298; Özel/Özcan Büyüktanır, Akılcı İlaç, s. 336; Özel/Özcan Büyüktanır, Kişilik Hakları-Hasta Hakları, s. 60; Doğan, M., s. 7; Doğan, C., Hastanın Aydınlatılması, s. 134–135; Ozanoğlu, s. 72; Çavdar, s. 758; Kaya, M., s. 63; Subaşı, s. 55; Doğan, S., s. 96; Uygur, s. 172; Okay, s. 42; Yılmaz, B., s. 83; Bağçeci, s. 118; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 368.

¹²⁹ Varol, s. 35. TMK m. 28 uyarınca, sağ ve tam doğumla birlikte kişilik kazanıldığı için küçükler de kişiliğin korunmasına dair hükümlerden yararlanabilir. Temel insan hakkı olan mahremiyet hakkı, küçükler bakımından da geçerlidir. Mahremiyet hakkının anne ve babanın velayet hakkı ile çatışması durumunda küçüklerin yüksek menfaatleri gözetilerek velayet hakkı sınırlandırılmalıdır. Bkz. Gültekin, E., Mahremiyet Hakkı, s. 629–630.

¹³⁰ Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 59; Özdemir, Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 363; Özel/Özcan Büyüktanır, Akılcı İlaç, s. 336; Özel/Özcan Büyüktanır, Kişilik Hakları-Hasta Hakları, s. 60; Doğan, M., s. 7; Okay, s. 43; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 368.

aydınlatılabilir¹³¹. Nitekim EEHK m. 32’ye göre, “Eczanelerde hazırlanmak üzere bırakılan reçeteler de dâhil olmak üzere tüm reçetelerin, yazan hekim ile sahibi olan hastadan veya hastanın yakınından başkasına gösterilmesi ve aslının veyahut kopyasının verilmesi yasaktır.” Anılan hüküm dikkate alındığında reçetede ilaçları temin etmek üzere hasta yakınının eczaneye gelmesi durumunda bu kişilerin de aydınlatılması gerektiği sonucuna varılabilir. Hasta ve hasta yakınları dışında reçete içeriğinin paylaşılmaması sayesinde hastanın mahremiyet hakkı da korunmuş olur¹³². Buna karşılık, hastanın kanuni temsilcisi dışındaki bir yakınının aydınlatılması durumunda eczacının sır saklama yükümlülüğünün tamamen ortadan kalkmadığı; hasta yakınına yapılan aydınlatmanın kapsamının, ölçülülük ilkesi çerçevesinde ilacın güvenli kullanımını sağlayacak bilgilerle sınırlı tutulması gerektiği kanaatindeyiz.

V. ECZACININ SIR SAKLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜ İHLAL ETMESİNDEN DOĞAN SORUMLULUK

A. Eczacının Kişilik Hakkını İhlal Etmesinden Doğan Hukuki Sorumluluğu

Kişilik hakkı, taşıdıkları önem sebebiyle TMK’de hem kişinin kendi eylemlerine hem de başkalarının saldırılarına karşı korunmuştur. Kişiliğin korunmasına ilişkin genel hükümler, TMK m. 23, 24, 25 ve TBK m. 58’de düzenlenmiştir. TMK m. 23’e göre, “Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlandırmaz.” Kişilik hakkını kişinin kendi eylemlerine karşı korumayı amaçlayan bu hüküm gereği, kişilik hakkı devredilemez, vazgeçilemez ve hukuka ya da ahlaka aykırı olacak şekilde sınırlandırılmaz¹³³.

Sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden eczacı, hasta karşısında üçüncü kişi konumundadır. Bu durumda hukuki koruma, TMK m. 24 ve 25’te yapılan düzenlemeler kapsamında sağlanır. Çünkü anılan hükümlerde kişilik, üçüncü kişilerin haksız fiillerine karşı korunmak istenmiştir. TMK m. 24/1’de

¹³¹ Doğan, M., s. 7; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 369. Reçetesiz ilaçlarda ve majistral ilaçlarda eczacının hastanın aydınlatılmış rızasını alması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 192, 201.

¹³² Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 196.

¹³³ Dural/Öğüz, s. 150-151; Oğuzman/Barlas, s. 162; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 356-357; Serozan, s. 457; Helvacı, s. 105-107; Altaş, s. 90.

kişiliğin hukuka aykırı şekilde ihlali hâlinde ilgilinin hâkimden koruma talep edebileceğine dair genel kural düzenlenmiştir. TMK m. 24/2’de ise hangi durumlarda müdahalenin hukuka aykırı sayılmayacağı belirtilmiştir. Hükme göre, *“Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.”* Bu düzenleme ile kişilik hakkının *mutlak nitelikte olduğu ortaya konulmuştur*¹³⁴.

Kişilik hakkına yönelik saldırılara karşı başvurulabilecek dava türleri, TMK m. 25’te belirlenmiştir. Kişilik hakkı ihlal edilen ya da edilme tehlikesi ile karşı karşıya olan kişiler, TMK m. 25’te yer alan düzenlemeden faydalanabilir. Buna göre, saldırı tehlikesinin bertaraf edilmesi, devam eden saldırının durdurulması, sona ermiş olsa dahi etkileri süren saldırının hukuka aykırılığının tespiti (ek olarak düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesi ya da yayımlanması), maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi yahut hukuka aykırı saldırı sonucu elde edilen kazancın vekâletsiz iş görme hükümleri uyarınca mağdura verilmesi hâkimden talep edilebilir¹³⁵. Ayrıca kişilik hakkı zedelenen kişi, TBK m. 58’e göre, manevi tazminat isteyebilir¹³⁶.

B. Eczacının Sözleşme Öncesi Görüşmelerden Doğan Hukuki Sorumluluğu

Kişi, sözleşme görüşmeleri sırasında temasta bulunduğu kişilerin malvarlığının veya kişilik değerlerinin zarar görmemesi için gerekli tedbirleri almalıdır. Başka bir anlatımla taraflar, sözleşme görüşmeleri esnasında dikkatli davranmalı ve kusurlu davranışlardan kaçınmalıdır. Kusurlu davranış, “culpa in contrahendo” olarak adlandırılan sorumluluğu doğurur¹³⁷. Bu sorumluluğun

¹³⁴ Helvacı, s. 146; Altaş, s. 90. Kişilik hakkı, mutlak hak niteliği taşıdığı için herkese karşı ileri sürülebileceği gibi herkesin bu hakka uygun davranması da talep edilebilir. Bkz. Dural/Öğüz, s. 103; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 349; Oğuzman/Barlas, s. 163; Helvacı, s. 105; Serozan, s. 455; Altaş, s. 90; Akkışla, s. 79.

¹³⁵ Gültekin, E., Mahremiyet Hakkı, s. 637; Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 591; Altun, s. 227. Detaylı bilgi için ayrıca bkz. Dural/Öğüz, s. 155 vd.; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 397-402; Helvacı, s. 159 vd.; Serozan, s. 463 vd.

¹³⁶ Eren, s. 905 vd.; Ünlütepe, s. 199.

¹³⁷ Culpa in contrahendo sorumluluğu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, s. 1275 vd.; Kılıçoğlu, s. 119 vd.; Dural/Sarı, s. 208-209; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 36; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,1, s. 248 vd.; Cansel/Özel, s. 314-315; Aydoğdu/Nart, s. 59-60.; Ünlütepe, s. 285 vd.; Erdoğan, s. 129; Durak, Güven Sorumluluğu, s. 241 vd.; Uygur, s. 20 vd.; Güvenç, s. 364-398; Subaşı, s. 125-128; Altun, s. 240 vd.

temelinde TMK m. 2’de düzenlenen dürüstlük kuralı yer almaktadır¹³⁸.

Sözleşme görüşmelerine başlayan ya da sosyal temas veya işlem ilişkisi içine giren kişiler arasında, esasen koruma ve genel davranış yükümlülüklerinden oluşan bir borç ilişkisi doğar. Bu ilişkinin taraflarından birinin yan yükümlülük niteliğindeki koruma yükümlülüklerine aykırı davranması hâlinde, diğer tarafın bu ihlal nedeniyle uğradığı zararı tazmin etmesi gerekir¹³⁹.

Eczacı ile hasta arasındaki sosyal temas başladıktan ancak sözleşme henüz kurulmadan önce, eczacı hastaya ait sırları ifşa etmiş olabilir. Örneğin, alçak sesle eczacıdan gebelik testi isteyen kişiye, eczacının başkalarının da bulunduğu bir ortamda yüksek sesle “Hamile misiniz? Tebrik ederim!” şeklinde bir ifade kullanması, sır niteliğindeki bilginin açıklanması anlamına gelir. Bu durumda henüz bir sözleşme kurulmamış ya da sosyal temas bir sözleşme ile sonuçlanmamış olsa bile eczacının sorumluluğu doğar. Eczacı, sözleşme görüşmeleri sırasında üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmemiş ve kusurlu davranmıştır. Eczacının sorumluluğu sözleşme öncesi kusurlu davranıştan kaynaklansa da “culpa in contrahendo” sorumluluğu sayesinde zarar gören bakımından haksız fiile ilişkin daha az elverişli hükümler (TBK m. 49 vd.) yerine, sözleşmeden doğan sorumluluğa ilişkin hükümlerin (TBK m. 112 vd.) kıyasen uygulanması mümkün hale gelir¹⁴⁰.

C. Eczacının Sözleşmeden Doğan Hukuki Sorumluluğu

1. Eczacının Sözleşmeden Doğan Hukuki Sorumluluğunun Şartları

Eczacının sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranması, yan yükümlülüklerin ihlali anlamına geldiğinden, zarara uğrayan hasta eczacıdan tazminat talep edebilir¹⁴¹. Eczacının hasta ile arasındaki sözleşmeden doğan sorumluluğunun (TBK m. 112 vd.) söz konusu olabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekir. Buna göre, eczacının sözleşmeye (borca) aykırı bir

¹³⁸ Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1,1, s. 249; Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 2017, s. 181; Cansel/Özel, s. 315; Aydoğdu/Nart, s. 59; Ünlütepe, s. 286; Durak, Güven Sorumluluğu s. 242, 265; Nart, s. 198. Güvenç, s. 370; Uygur, s. 20.

¹³⁹ Eren, s. 1279; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 36-37; Aydoğdu/Nart, s. 60; Ünlütepe, s. 286; Uygur, s. 21.

¹⁴⁰ Eren, s. 1279; Ünlütepe, s. 286, 288; Güvenç, s. 364-365; Altun, s. 241.

¹⁴¹ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 63; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 563.

davranışının bulunması, bu davranışın zarara yol açması, eczacının davranışı ile ortaya çıkan zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması ve son olarak eczacının kusurlu olması gerekir¹⁴².

Sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranılması, sözleşmeye aykırı davranış niteliği taşır. Bu yükümlülüğünün ihlalden maddi veya manevi zarar doğabilir¹⁴³. Bununla birlikte, sır saklama yükümlülüğünün ihlali çoğunlukla kişilik değerlerini zedelediğinden, hastanın zararı genellikle manevi zarar şeklinde ortaya çıkar. Manevi zarar, manevi tazminatla giderilir¹⁴⁴. Hastanın uğradığı zararın eczacıya tazminat olarak yükletilebilmesi için, zararın eczacının kusurlu fiilinin sonucu olması gerekir¹⁴⁵. Uygun illiyet bağı teorisine göre, genel hayat tecrübeleri ışığında somut olayda meydana gelen zararın, gerçekleştirilen fiilden kaynaklandığının kabul edilebilir olması gerekir¹⁴⁶.

Eczacının sözleşmeden doğan sorumluluğunun diğer bir şartı ise kusurdur¹⁴⁷. Eczacının kusuru, kast veya ihmâl şeklinde ortaya çıkabilir¹⁴⁸. TBK m. 112 dikkate alındığında, eczacı hastanın uğradığı zararın kendi kusurundan kaynaklanmadığını ispat edemediği takdirde, söz konusu zarardan sorumlu

¹⁴² Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 34; Abik, s. 317 vd.; Somer, s. 182; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 428 vd.; Kızıltepe, s. 116. Ayrıca bkz. Eren, s. 1190 vd.; Erdoğan, s. 224 vd.

¹⁴³ Maddi ve manevi zarar kavramları hakkında bkz. Eren, s. 1191 vd.; Kılıçoğlu, s. 394; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 185-191; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 65; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,2, s. 133; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 212, 214; Aydoğdu/Nart, s. 217-218; Nart, s. 262; Ünlütepe, s. 156; Erdoğan, s. 130, 134; Aydos, s. 88; Yılmaz, B., s. 136-140; Dindar, s. 23 vd.; Kayar, s. 113-114; Subaşı, s. 154 vd.; Yavuz İpekyüz, s. 35; Avcı, s. 15.

¹⁴⁴ AYM, T. 11.02.1969, E. 1968/33, K. 1969/12 (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>).

¹⁴⁵ Demir, İlaç Kullanımı, s. 349; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 129; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 431 vd.; Gençosmanoğlu, s. 73; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 216.

¹⁴⁶ Eren, s. 1199; Kılıçoğlu, s. 402; Reisoğlu, s. 176; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,2, 281; Aydoğdu/Nart, s. 209; Nart, s. 263; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 216; Ünlütepe, s. 167-168; Erdoğan, s. 135; Kayar, s. 114; Yılmaz, B., s. 140; Gençosmanoğlu, s. 73-74; Dereli, s. 81; Manleli, s. 83; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 432; Subaşı, s. 122; Avcı, s. 17; Dindar, s. 25.

¹⁴⁷ Objektif ve sübjektif kusur teorileri ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Eren, s. 652 vd.; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,2, 72; Ünlütepe, s. 153; Aydoğdu/Nart, s. 189-190; Subaşı, s. 117.

¹⁴⁸ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 349; Hakeri, Eczacıların Yasal Sorumluluğu, s. 98; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 39; Gençosmanoğlu, s. 74; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 124; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 436; Alp, s. 71; Avcı, s. 13. Ayrıca bkz. Eren, s. 1200-1201; Aydoğdu/Nart, s. 191 vd.; Aydos, s. 101; Yılmaz, B., s. 33; Yavuz İpekyüz, s. 30; Uygur, s. 16.

olur¹⁴⁹. Bununla birlikte, TMK m. 6 gereği, sır saklama yükümlülüğünün ihlal edildiğini ispat yükü davacı hastaya aittir¹⁵⁰. TBK m. 114/1'e göre borçlu, her türlü kusurundan sorumludur. Eczacılık faaliyeti uzmanlık gerektirdiğinden, TBK m. 115/3 uyarınca eczacı, hafif kusurundan dahi sorumlu tutulur. TBK m. 51/1 gereği ise kusurun derecesi, tazminat miktarının belirlenmesinde hâkim tarafından dikkate alınır¹⁵¹. Yine, zarar görenin ya da üçüncü kişinin kast ya da ihmal şeklinde, eczacının kusuruna ek olarak ortaya çıkan kusuru, hükmedilecek tazminat miktarını etkiler¹⁵². TBK m. 52/1'de, *"Zarar gören, ... zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş ... ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir."* denilmektedir. Bununla birlikte, zarar görenin ya da üçüncü kişinin kusurunun illiyet bağıını kesecek ağırlıkta olması hâlinde eczacının sorumluluğu doğmaz¹⁵³.

2. Eczacının Yardımcı Kişinin Fiilinden Doğan Hukuki Sorumluluğu

Hastaya ait sırların ikinci eczacı, yardımcı eczacı ve eczane teknikerleri gibi yardımcı kişilerden biri tarafından üçüncü kişilere açıklanması hâlinde, yardımcı kişinin fiilinden doğan zarardan mesul müdür eczacı, kusuru olmasa bile sorumlu olur¹⁵⁴. TBK m. 116/1'e göre, borcun ifasına yardımcı olarak

¹⁴⁹ Abik, s. 317; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 428; Alp, s. 76. Ayrıca bkz. Eren, s. 1205; Kılıçoğlu, s. 826; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 315; Ünlütepe, s. 244 vd.; Erdoğan, s. 226.

¹⁵⁰ Özdemir, Hadım Etme, s. 159; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 156; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 42; Abik, s. 326; Yılmaz, B., s. 87; Demir, Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu, s. 245; Törenli Çakıroğlu, s. 173; Korkmaz, Y., Beden Mahremiyeti, s. 591. İspat yükünün ters çevrilmesi sadece kusur için geçerlidir. Zarar, uygun illiyet bağı ve sözleşmenin ihlali bakımından genel kural geçerlidir. Bkz. Özdemir, Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 371.

¹⁵¹ Doğan/Şahan/Atamulu, s. 210-211; Nart, s. 256; Ünlütepe, s. 197; Yavuz İpekyüz, s. 30; Dereli, s. 78; Yılmaz, B., s. 166; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 436; Alp, s. 71; Akkışla, s. 85.

¹⁵² Doğan/Şahan/Atamulu, s. 211; Ünlütepe, s. 195; Erdoğan, s. 128; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 437; Dindar, s. 32; Gençosmanoğlu, s. 75.

¹⁵³ İlliyet bağıını kesen sebepler hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, s. 635 vd.; Kılıçoğlu, s. 823 vd.; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 220 vd.; Aydoğdu/Nart, s. 209; Erdoğan, s. 138; Ünlütepe, s. 170 vd.; Aydos, s. 100; Manleli, s. 91 vd.; Yılmaz, B., s. 142; Subaşı, s. 124; Dindar, s. 27 vd.

¹⁵⁴ Hakeri, İlaç Hukuku, s. 375 vd.; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 44; Abik, s. 328-329; Özdemir, Hadım Etme, s. 151; Nart, s. 198 vd.; Doğan, M., s. 11; Özcan Büyüktanır/Okyar Karaosmanoğlu, s. 223; Somer, s. 182; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3277; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 63; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 564; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s.

katılan kişi, borca aykırı davranarak alacaklıya zarar verirse, borçlunun da ortaya çıkan zarardan sorumluluğu doğar¹⁵⁵. Bu durumda borçlu konumundaki eczacı, alacaklı konumundaki hastanın zararından kendi kusuru bulunmasa dahi sorumlu tutulur¹⁵⁶. Buna karşılık, yardımcı kişi yalnızca kendi kusurundan sorumludur¹⁵⁷. Başka bir anlatımla, yardımcı kişi ile alacaklı arasında zararın doğumundan önce bir borç ilişkisi bulunmadığından, yardımcı kişinin sorumluluğu haksız fiil hükümlerine (TBK m. 49 vd.) dayanır¹⁵⁸. Yardımcı kişinin fiilinden zarar gören hasta, tazminat talebini TBK m. 116 uyarınca mesul müdür eczacıya veya TBK m. 49 uyarınca doğrudan yardımcı kişiye yönleltebilir¹⁵⁹.

3. Eczacının Sorumsuzluk Anlaşması Yapma Hakkının Değerlendirilmesi

Eczacıların gerek kendi kusurlarından gerekse yardımcı kişilerin fiillerinden doğan zararlardan sorumlu olmayacaklarına ilişkin anlaşmalar geçersizdir. TBK m. 115/1 dikkate alındığında, borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına dair anlaşmalar hükümsüzdür. Yine TBK m. 115/3'e göre, eczacılık faaliyeti uzmanlık gerektiren ve kanun ile yetkili makamların izniyle yürütülen bir meslek olduğundan, eczacının hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşmalar da geçersizdir¹⁶⁰. Dolayısıyla gerek ağır

438 vd.; Kızıltepe, s. 118; Akkanat, s. 78; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 126-127; Soylu, s. 97; Şentürk, s. 86; Gökcan, s. 879. 27.12.2018 tarihli ve E. 239085 sayılı Bakan Oluru ile yürürlüğe giren Yardımcı Eczacı Yerleştirmesi ve Çalıştırılmasına Dair Usûl ve Esaslar, 06.01.2022 tarihinde güncellenmiştir. Buna göre, 8.1. hükmünde, "*Yardımcı eczacı eczane mesul müdürünün sorumluluğunda çalışır.*" denilmiş ve yardımcı eczacının fiillerinden mesul müdür eczacının sorumlu olduğu açıkça belirtilmiştir. Bkz. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Yardımcı Eczacı Yerleştirmesi ve Çalıştırılmasına Dair Usûl ve Esaslar, (https://itctk.gov.tr/storage/Archive/2022/announcement/YardmcEczacYerletirmesiVealtrlmasDairUslVeEsaslar06.01.2022_2ae57b33-377a-4464-ac0a-d15ed6379441.pdf, Erişim Tarihi: 03.03.2026).

¹⁵⁵Eren, s. 1211 vd.; Kılıçoğlu, s. 830 vd.; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 315 vd.; Aydoğdu/Nart, s. 239 vd.; Erdoğan, s. 228 vd.; Ünlütepe, s. 262 vd.; Aydos, s. 107-108; Subaşı, s. 139 vd.; Gültekin, F., s. 377.

¹⁵⁶Hakeri, İlaç Hukuku, s. 376; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 44; Akkanat, s. 78; Nart, s. 199; Abik, s. 329; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 445-446. Ayrıca bkz. Eren, s. 1223; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 317; Aydoğdu/Nart, s. 239; Ünlütepe, s. 265; Yardım, s. 198.

¹⁵⁷Eren, s. 1226; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 44; Hakeri, İlaç Hukuku, s. 376; Aydoğdu/Nart, s. 239; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 446.

¹⁵⁸Eren, s. 1226; Kızıltepe, s. 118; Gültekin, F., s. 399; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, 446.

¹⁵⁹Kızıltepe, s. 118; Gültekin, F., s. 399. Ayrıca bkz. Reisoğlu, s. 210 vd.; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 446; Yeşilyurt Duran, s. 239.

¹⁶⁰Somer, s. 182; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 65; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 127; Doğan,

gerek hafif kusur bakımından eczacının sorumluluğunu ortadan kaldıran veya sınırlayan anlaşmalar kesin hükümsüzlük yaptırımına tabidir¹⁶¹.

Yardımcı kişinin fiili sebebiyle sorumluluğun doğabilmesi için, borçlunun sorumluluğunu kaldıran ya da sınırlayan bir anlaşmanın bulunmaması gerekir¹⁶². Çünkü TBK m. 116/2’de, yardımcı kişinin fiilinden doğan sorumluluğun önceden yapılacak bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılmasının mümkün olduğu öngörülmüştür. Ancak eczacılık faaliyeti TBK m. 116/3 kapsamında kanun veya yetkili makam izniyle yürütülen bir faaliyet olduğundan, eczacının yardımcı kişilerin verdiği zararlardan sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan anlaşmalar geçersizdir¹⁶³.

4. Eczacının Sözleşmeden Doğan Borçlarının Tabi Olduğu Zamanaşımı

Sözleşmeden doğan borçlar bakımından TBK m. 146 uyarınca genel zamanaşımı süresi on yıl olarak öngörülmüştür¹⁶⁴. Bununla birlikte TBK m. 147’de bazı sözleşmelerden doğan alacaklar için beş yıllık zamanaşımı süresi düzenlenmiştir. Hükme göre, vekâlet sözleşmesinden doğan alacaklar ile yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar beş yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar¹⁶⁵. Eczacının sır saklama yükümlülüğünün sözleşmeden

Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3282; Alp, s. 76; Yücel, Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk, s. 488; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 489.

¹⁶¹ Eren/Yücer, s. 739; Kılıçoğlu, s. 848; Erdoğan, s. 232; Ünlütepe, s. 266 vd.; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 318; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 564; Aydos, s. 150; Yılmaz, B., s. 180; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 489.

¹⁶² Eren, s. 1228 vd.; Kılıçoğlu, s. 846 vd.; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 318; Ünlütepe, s. 266; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3281; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 447; Gültekin, F., s. 392.

¹⁶³ Somer, s. 182; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 65; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 127; Doğan, Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları, s. 3282; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 448-449; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 564; Alp, s. 76; Yücel, Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk, s. 488. Ayrıca bkz. Eren, s. 1227; Eren/Yücer, s. 739; Kılıçoğlu, s. 848; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 318; Erdoğan, s. 232; Ünlütepe, s. 266; Aydos, s. 150.

¹⁶⁴ Eren, s. 1457; Akıntürk/Ateş, s. 197; Reisoğlu, s. 429 vd.; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 335; Ünlütepe, s. 308; Aydoğdu/Nart, s. 313; Erdoğan, s. 258; Yücel, Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk, s. 488; Aydos, s. 168; Kayar, s. 204; Yardım, s. 198; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 453.

¹⁶⁵ Eren, s. 1459-1460; Akıntürk/Ateş, s. 197; Reisoğlu, s. 430; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 335;

doğduğu kabul edildiğinde, bu yükümlülüğün ihlalden kaynaklanan tazminat taleplerinde uygulanacak zamanaşımı süresinin belirlenmesi, eczacı ile hasta arasındaki hukuki ilişkinin vekâlet, eser veya satış sözleşmesi olarak nitelendirilmesine bağlı olacaktır. Bu nedenle, sır saklama yükümlülüğünün hukuki kaynağı, zamanaşımı bakımından da önem taşımaktadır.

D. Eczacının Haksız Fiilden Doğan Hukuki Sorumluluğu

Eczacı ile hasta arasında bir sözleşmenin bulunmadığı durumlarda, zarar gören hasta karşısında eczacı, haksız fiil hükümlerine göre (TBK m. 49 vd.) sorumlu olur¹⁶⁶. Buna karşılık, eczacının haksız fiil sorumluluğunun doğması için zarar doğuran fiilden önce taraflar arasında bir sözleşme bulunmaması şart değildir¹⁶⁷. Zira eczacının haksız fiil sorumluluğu ile sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluğu TBK m. 60 gereği yarışabilir¹⁶⁸. Eczacının hastaya ait sırları üçüncü kişilere açıklaması nedeniyle hastanın kişilik hakkı ihlal edildiği için eczacı TBK m. 49 vd. uyarınca haksız fiilden sorumlu olur¹⁶⁹. Eczacı ile hasta arasında bir sözleşme bulunması hâlinde ise hasta, eczacının kusurlu davranışından doğan tazminat talebini TBK m. 112 vd. kapsamında sözleşmeye aykırılığa veya TBK m. 49 vd. kapsamında haksız fiile dayandırabilir. Eczacının kusurlu davranışının haksız fiil sorumluluğunu doğurabilmesi için TBK’de öngörülen şartların gerçekleşmesi gerekir¹⁷⁰. TBK

Ünlütepe, s. 309; Aydoğdu/Nart, s. 313; Erdoğan, s. 258; Aydos, s. 168; Kayar, s. 204; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 453; Subaşı, s. 171.

¹⁶⁶Hakeri, Eczacıların Yasal Sorumluluğu, s. 98; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 44; Abik, s. 329; Deryal, s. 111; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 38; Demir, İlaç Kullanımı, s. 347; Somer, s. 180 vd.; Ergün, s. 739; Ünsal Karaşen/Kuru, s. 129; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 513; Avcı, s. 11; Soylu, s. 93.

¹⁶⁷Hakeri, İlaç Hukuku, s. 348; Abik, s. 311; Doğan, C., Aydınlatılmış Rıza, s. 182; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 39; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 540-541; Yücel, Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluk, s. 483; Şentürk, s. 83; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 513. Ayrıca bkz. Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 39 vd.; Reisoğlu, s. 162-163; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,2, s. 47; Uygur, s. 13; Nart, s. 138 vd.; Ünlütepe, s. 137; Akıntürk/Ateş, s. 86; Aydos, s. 81; Dindar, s. 7.

¹⁶⁸Somer, s. 180-181; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 39; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 540-541; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 514; Kızıltepe, s. 191; Alp, s. 83. Ayrıca bkz. Eren, s. 1286 vd.; Eren/Yücer, s. 738; Kılıçoğlu, s. 575; Reisoğlu, s. 163; Özdemir, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, s. 39; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 256; Ünlütepe, s. 288 vd.; Yavuz İpekyüz, s. 54 vd.

¹⁶⁹Doğan, M., s. 11. Ayrıca bkz. TEDT m. 4.

¹⁷⁰Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 45; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 38; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 514 vd.; Ergün, s. 743; Gençosmanoğlu, s. 71; Alp, s. 82 vd.

m. 49/1'e göre, *"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür."* Dolayısıyla haksız fiil sorumluluğunun şartları; hukuka aykırı davranış, kusur, zarar ve uygun illiyet bağıdır¹⁷¹.

Haksız fiilden doğan borçlar bakımından TBK m. 72'de özel zamanaşımı süreleri düzenlenmiştir¹⁷². TBK m. 72/1'e göre, *"Tazminat istemi, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her hâlde fiilin işlendiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar."* Zamanaşımı süresine ek olarak haksız fiilden doğan sorumluluğun sözleşmeden doğan sorumluluktan önemli farklarından biri de ispat yüküdür. Haksız fiilden doğan sorumlulukta TBK m. 50/1 uyarınca ispat yükü, zarar görene aittir¹⁷³. Hükme göre, *"Zarar gören, zararını ve zarar verenin kusurunu ispat yükü altındadır."* Bu nedenle, eczacının sır saklama yükümlülüğünü ihlal etmesi sebebiyle zarara uğrayan hasta, eczacıya karşı açacağı haksız fiil davasında hem zararını hem de eczacının kusurunu ispat etmekle yükümlüdür.

E. Eczacının KVKK Kapsamındaki Sorumluluğu

Elektronik reçete (e-reçete) aracılığıyla eczacılar, hastanın hastalığı ve kullanacağı ilaçlar başta olmak üzere çeşitli sağlık verilerine erişim sağlar¹⁷⁴. MEDULA sistemi üzerinden eczanelerde reçetede yazılı ilaçlar gibi

¹⁷¹Eren, s. 592 vd.; Kılıçoğlu, s. 365 vd.; Reisoğlu, s. 164 vd.; Akıntürk/Ateş, s. 88 vd.; Ünlütepe, s. 139 vd.; Doğan/Şahan/Atamulu, s. 188 vd.; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,2, s. 61 vd.; Aydoğdu/Nart, s. 187 vd.; Abik, s. 330 vd.; Erdoğan, s. 120 vd.; Aydos, s. 82 vd.; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 45; Kayar, s. 110 vd.; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 38; Ankara, Eczacıların Hukuki Sorumluluğu, s. 539; Dereli, s. 72; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 514 vd.; Soylu, s. 93; Dindar, s. 8 vd.

¹⁷²Eren, s. 947 vd.; Aydoğdu/Nart, s. 283-286; Ünlütepe, s. 201-202; Alp, s. 118; Gökcan, s. 880; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 548; Dindar, s. 98; Akkışla, s. 93-96.

¹⁷³Eren, s. 831; Kılıçoğlu, s. 524; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,2, s. 275; Ünlütepe, s. 138; Aydoğdu/Nart, s. 279; Erdoğan, s. 138; Demir, İlaç Kullanımı, s. 350; Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 549; Alp, s. 83; Akkışla, s. 85.

¹⁷⁴Nart, s. 190; Gökcan, s. 876; Akıcı/Altun, s. 126; Özkan/Kalender, s. 1442; Can, s. 195; Yüksel, s. 4. E-reçete, Türkiye'de SGK'nin bir uygulaması şeklinde ortaya çıkmıştır. E-reçete, hekimler tarafından sağlık hizmet sunucularının sistemleri üzerinden oluşturulup "MEDULA" sistemine elektronik ortamda kaydedilen ve bir e-reçete numarası atanan reçeteleri ifade etmektedir. Bkz. Özkan/Kalender, s. 1441; Yiğit/Çetin/Keleşmehmet/Alsan/Uğur, s. 4; Akıcı/Altun, s. 126. 06.03.2020 tarihinde e-reçete sisteminin adının "Reçetem Sistemi" olarak değiştirildiği TİTCK tarafından ilan edilmiştir. Bkz. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, Tüm SBSY'lerin Dikkatine (<https://www.titck.gov.tr/duyuru/tum-sbsys-lerin-dikkatine-06032020192516>, Erişim Tarihi: 26.03.2026)

sağlık verileri işlenmektedir¹⁷⁵. Eczanelerde işlenen kişisel sağlık verileri, KVKK m. 6 kapsamında “özel nitelikli kişisel veri” niteliğindedir¹⁷⁶. KVKK m. 6/3 ve GDPR m. 9 uyarınca, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi kural olarak yasaktır¹⁷⁷. Buna göre genetik veriler, biyometrik veriler ile cinsel hayat ve sağlığa ilişkin veriler gibi özel nitelikli kişisel veriler ancak kanunda öngörülen istisnai hâllerde işlenebilir¹⁷⁸. KVKK m. 6/3 ile GDPR m. 9/2’de özel nitelikli kişisel verilerin işlenebileceği istisnai hâller düzenlenmiştir¹⁷⁹. Anılan hükümler kapsamında sayılan istisnalardan biri çerçevesinde hastaya ait sağlık verilerinin eczacı tarafından işlenmesi, sır saklama yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilemez¹⁸⁰. Buna karşılık, eczacının hastaya ait kişisel sağlık verilerini KVKK m. 8/2 uyarınca, m. 6/3’te öngörülen şartlardan biri gerçekleşmeksizin üçüncü kişilerle paylaşması, KVKK m. 12’nin ihlali niteliği taşır ve bu durumda eczacı hakkında KVKK m. 18/1-b kapsamında idari yaptırım uygulanır¹⁸¹. Bu kapsamda Kişisel verileri Koruma Kurulu tarafından, sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden eczacıya idari yaptırım uygulanmaktadır¹⁸². Bununla birlikte KVKK m. 14/3’e göre, kişilik hakkı

¹⁷⁵ MEDULA sistemi; hastane, hekim, eczane ve optik olmak üzere dört bölümden oluşur. MEDULA eczane sistemi sayesinde eczacılar, hekimlerin sisteme girdikleri e-reçeteleri görüntüler, takip eder ve ödemesi yapılacak ilaç listelerini kontrol eder. Bkz. Yelmen, s. 764. Kişisel verilerin işlenmesi kavramının tanımı için bkz. KVKK m. 3/1-e. Ayrıca bkz. KSVHY m. 4/1. Kişisel verilerin işlenmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Badur, Kişisel Veriler, s. 8-9; Dülger, s. 110 vd.; Bilir, s. 644 vd.; Işık, s. 279 vd.; Gündüz/Yazıcıoğlu, s. 185 vd.; Özer Deniz, s. 1428 vd.; Yelmen, s. 766 vd.; Alçın, s. 375 vd.

¹⁷⁶ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 62; Bağçeci, s. 331-332; Dülger, s. 109; Can, s. 190; Işık, s. 313; Örnek Büken/Zeybek Ünsal, s. 38; Özer Deniz/Özer, s. 93; Özer Deniz, s. 1426; Döner, A., s. 51; Karaca Dedeoğlu, s. 1899; Evci Eralp, s. 29; Altun, s. 227-228; Yeşilyurt Duran, s. 223.

¹⁷⁷ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 62; Bağçeci, s. 332; Dülger, s. 113; Can, s. 192; Işık, s. 322; Örnek Büken/Zeybek Ünsal, s. 39; Özer Deniz/Özer, s. 96; Gündüz/Yazıcıoğlu, s. 190; Döner, A., s. 51; Karaca Dedeoğlu, s. 1899; Yüksel, s. 2; Evci Eralp, s. 29; Altun, s. 230; Özer Deniz, s. 1428; Yeşilyurt Duran, s. 223; Alçın, s. 375.

¹⁷⁸ Can, s. 193; Örnek Büken/Zeybek Ünsal, s. 39-40.

¹⁷⁹ Detaylı bilgi için bkz. Can, s. 192; Işık, s. 327 vd.; Karaca Dedeoğlu, s. 1899-1900; Yüksel, s. 7; Evci Eralp, s. 36-37; Altun, s. 230 vd.; Özer Deniz, s. 1429 vd.; Yelmen, s. 773-774; Alçın, s. 376-377.

¹⁸⁰ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 62-63.

¹⁸¹ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 62; Özer Deniz, s. 1431.

¹⁸² Kişisel Verileri Koruma Kurulu, İlgili Kişinin Rapor ve İlaç Kayıtlarının Eczane Tarafından Eski Eşi ile Paylaşılması” Hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 06/07/2023 Tarih ve 2023/1130 Sayılı Karar Özeti, (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7770/2023-1130>, Erişim Tarihi: 27.03.2026); Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Sağlık Verilerini Kanunun 6 ncı Maddesinde Yer Alan İşleme Şartlarından Birine Dayanmadan Üçüncü Bir Kişiye Aktaran Veri Sorum-

ihlal edilenlerin genel hükümlere (TMK ve TBK) göre tazminat isteme hakkı saklıdır¹⁸³. Yine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 135-140 arasında kişisel verilere ilişkin suçlar ve bu suçlara bağlanan cezalar düzenlenmiştir¹⁸⁴.

F. Sır Saklama Yükümlülüğünün İstisnaları

1. Genel Olarak

Eczacının hastaya ait sırrı ifşa etmesi bazı hâllerde hukuka aykırı sayılmaz. Bu durumlar sır saklama yükümlülüğünün istisnaları olarak ifade edilebilir. HHY m. 23/1'e göre, *“Sağlık hizmetinin verilmesi sebebiyle edinilen bilgiler, kanun ile müsaade edilen haller dışında, hiçbir şekilde açıklanamaz.”* Aynı ilke TEDT m. 4'te *“Eczacı, meslek ve sanatının icrası sırasında öğrendiği sırları, kanuni zorunluluk olmadıkça ifşa edemez. Mesleki toplantı veya yayınlarda hastanın kimliği açıklanamaz.”* şeklinde belirtilmiştir. Ayrıca Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik'in 5/1-ı hükmüne göre, sağlık meslek mensupları ile sağlık hizmetlerinde çalışan diğer meslek mensupları, *“Mesleki uygulamalar sırasında edindiği kişisel verileri ve sağlık ile ilgili özel bilgileri, ilgili mevzuat gereği rapor düzenleme ve hastanın ya da diğer kişilerin hayati tehlikesi söz konusu olduğu durumlar hariç, muhafaza eder ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli tedbirleri alır.”* Buna göre kanuni bildirim yükümlülüğü, zaruret hali, hastanın rızası ve diğer haklı sebepler dışında hastaya ait bilgilerin açıklanması mümkün değildir¹⁸⁵.

lusı Hakkında” Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 05/12/2018 Tarihli ve 2018/143 Sayılı Karar Özeti, (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5364/2018-143>, Erişim Tarihi: 27.03.2026); Kişisel Verileri Koruma Kurulu, İlgili Kişiye Ait Medula Eczane Çıktılarının Eczacının Eşi Tarafından Kullanılması” Hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/05/2020 Tarihli ve 2020/355 Sayılı Karar Özeti, (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6767/2020-355>, Erişim Tarihi: 27.03.2026)

¹⁸³ Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 62. KVKK kapsamında düzenlenen konularda, öncelikle veri sorumlusuna başvurulması şartıyla Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na müracaat edilebilir. Kurul'a yapılan başvuru, yargı yoluna başvurma hakkını ortadan kaldırmaz. Bkz. Çelik, s. 606.

¹⁸⁴ Dülger, s. 119 vd.; Çelik, s. 593; Örnek Büken/Zeybek Ünsal, s. 36; Döner, A., s. 48; Kaya, K., s. 184; Karaca Dedeoğlu, s. 1890; Altun, s. 239; Yeşilyurt Duran, s. 234-235; Alçın, s. 371.

¹⁸⁵ Özdemir, Hadım Etme, s. 152-159; Ankara, İlaç ve Eczacılık Hukuku, s. 60; Varol, s. 34-35; Büyükkay, s. 388-394; Can, s. 194.

2. Suç İhbarı

Eczacının hastayla ilgili öğrendiği veya onun hakkında sahip olduğu sırların açıklanması, bazı hâllerde hukuka uygun sayılabilir ve bu nedenle hasta haklarının ihlali olarak değerlendirilmez. Kanundan doğan bir bildirim yükümlülüğü bulunması hâlinde eczacının hastaya ait sırları açıklaması hukuka aykırılık oluşturmaz¹⁸⁶. Kanundan doğan bildirim yükümlülüğü ilk olarak TCK’de düzenlenen “suçu bildirmeme” suçu kapsamında karşımıza çıkar¹⁸⁷. TCK m. 279/1’e göre kamu görevlileri, görevleriyle bağlantılı olarak öğrendikleri suçları yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür. TCK m. 280’de ise sağlık meslek mensuplarının suçu bildirmemesi ayrıca düzenlenmiş olup, eczacılar da bu yükümlülük kapsamında açıkça yer almaktadır¹⁸⁸.

Bildirim yükümlülüğü, suçlar bakımından geçerli olup kabahatler ve disiplin cezası gerektiren fiiller bu kapsamda değildir¹⁸⁹. Örneğin, kadının hamileliğinin evlilik dışı bir ilişki sonucunda gerçekleşmesi, zina suç olarak düzenlenmediğinden; başkalarının huzur ve sükûnunu bozacak derecede sarhoş olunması ise 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m. 35 kapsamında kabahat niteliği taşıdığından bildirim yükümlülüğü doğmaz¹⁹⁰.

Eczacının görevini yürüttüğü sırada suç teşkil eden eylemleri öğrenmesi hâlinde bunları yetkili makamlara bildirmesi, kanun hükmünün yerine getirilmesi niteliğinde olduğundan hukuka uygundur. Bu nedenle suç teşkil eden eylemlerin bildirilmesi, sır saklama yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmez¹⁹¹. Buna karşılık, eczacının bildirim yükümlülüğü, yürüttüğü eczacılık faaliyeti ile bağlantılı olarak öğrenilen suçlarla sınırlı olduğundan, eczacının mesai saatleri içinde ancak eczane dışında meydana gelen bir hırsızlık suçuna tanık olması, bildirim yükümlülüğü doğurmaz¹⁹².

¹⁸⁶Doğan, M., s. 11. Ayrıca bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 155-157; Bağçeci, s. 327; Aşkın, s. 1377-1386; Büyükcay, s. 388; Törenli Çakıroğlu, s. 175; Altun, s. 237.

¹⁸⁷Erdem, s. 105-120; Döner, İ., s. 63-92; Karahan, s. 948-976; Egemenoglu, s. 143-174; Özgüç, s. 1002-1037; Yılmaz, A.E., s. 242-276; Altun, s. 237.

¹⁸⁸Özdemir, Hadım Etme, s. 156; Aşkın, s. 1377; Döner, İ., s. 72-73; Karahan, s. 959; Egemenoglu, s. 147; Giyik, s. 191; Özgüç, s. 1006; Yılmaz, A.E., s. 249; Törenli Çakıroğlu, s. 175-176.

¹⁸⁹Aşkın, s. 1380-1381; Karahan, s. 954; Giyik, s. 198; Özgüç, s. 1013.

¹⁹⁰Aşkın, s. 1380-1381.

¹⁹¹Aşkın, s. 1385; Karahan, s. 965-966.

¹⁹²Özgüç, s. 1018.

3. Bulaşıcı Hastalıkların Bildirilmesi

1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda (UHK) bazı hastalıkların yetkili makamlara bildirilmesi zorunluluğu düzenlenmiştir. UHK m. 57'ye göre, kolera, veba, lekeli humma, karahumma, çiçek, difteri (kuşpalazı), uyku hastalığı, dizanteri, loğusa humması, kızıl, şarbon, felci tıfli, kızamık, cüzam, hummai racia ve Malta humması gibi hastalıkların öğrenilmesi hâlinde yetkili makamlara bildirim yapılması zorunludur¹⁹³. UHK m. 61'de bildirim yükümlülüğü bulunan kişiler arasında eczacılar da sayılmıştır. Buna karşılık, söz konusu düzenlemede bulaşıcı ve ölümcül nitelik taşıyan AIDS hastalığı açıkça yer almamaktadır. Bu durum, bildirim yükümlülüğünün AIDS bakımından da geçerli olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir.

Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik m. 5/1-ı'ya göre, sağlık meslek mensupları ile sağlık hizmetlerinde çalışan diğer meslek mensupları, *“Mesleki uygulamalar sırasında edindiği kişisel verileri ve sağlık ile ilgili özel bilgileri, ilgili mevzuat gereği rapor düzenleme ve hastanın ya da diğer kişilerin hayatı tehlikesi söz konusu olduğu durumlar hariç, muhafaza eder ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli tedbirleri alır.”* Yine Türk Tabipler Birliği'nin yayımladığı Hekimlik Meslek Etiği Kuralları m. 9/2'de, *“Hastanın onam vermesi ya da sırrın saklanması hasta ya da öteki insanların yaşamını tehlikeye sokması durumunda, hastanın kişilik haklarının zedelenmemesi koşuluyla, hekim bu sırrı saklamakla yükümlü değildir”* hükmüne yer verilmiştir¹⁹⁴.

Anılan hükümler değerlendirildiğinde, AIDS'in hem hastanın eşi hem de toplum sağlığı açısından ciddi bir tehdit oluşturması nedeniyle, hastalığın öğrenilmesi hâlinde yetkili makamlara veya hastanın yakınlarına bildirilmesinin hukuka aykırı kabul edilmeyeceği; bu tür bir bildirim de sır saklama yükümlülüğünün ihlali sayılmayacağı öğretide genel olarak benimsenmektedir¹⁹⁵. Ağır sonuçlar doğurabilecek, solunum ya da cinsel temas yoluyla bulaşan bir hastalığın varlığını öğrenen eczacı, bu hususu

¹⁹³ Özdemir, Hadım Etme, s. 158; Aşkın, s. 1386; Büyükay, s. 389; Törenli Çakıroğlu, s. 175; Başbuğ, s. 141; Karaca Dedeoğlu, s. 1893-1894; Altun, s. 238; Yeşilyurt Duran, s. 244.

¹⁹⁴ Türk Tabipler Birliği, Hekimlik Meslek Etiği Kuralları, (https://www.ttb.org.tr/kutuphane/h_etikkural.pdf, Erişim Tarihi: 03.03.2026).

¹⁹⁵ Hakeri, Tıp Hukuku C.1, s. 291; Özdemir, Hadım Etme, s. 158; Büyükay, s. 389; Giyik, s. 186-187; Törenli Çakıroğlu, s. 175; Akça, s. 137.

hastanın eşi veya yakınlarıyla paylaşmalıdır¹⁹⁶. Buna göre, ilaç temini sırasında başkalarının yaşamı veya sağlığı açısından tehlike oluşturabilecek nitelikte bilgiler edinen eczacı, bu bilgiler hasta bakımından sır niteliği taşısa dahi, bunları yetkili mercilere bildirmekle yükümlüdür. Bildirimin kanuni zorunluluk kapsamında yapılması, hukuka aykırılığı ortadan kaldırır¹⁹⁷.

4. Hastanın Rızası

Hasta, sırlarının açıklanmasına rıza göstermiş ise (bu durumun TMK m. 23 anlamında kişilik hakkını ihlal etmemesi şartıyla) söz konusu bilgilerin açıklanması hukuka aykırı olmaz¹⁹⁸. HHY m. 23/1 ve TEDT m. 4 gereği eczacı, hastaya ait sırları kanuni zorunluluk olmadıkça ifşa edemez. Bununla birlikte hastanın açık veya örtülü rızası, TMK m. 24/2 ve TBK m. 63/2'ye göre hukuka uygunluk sebebi niteliğindedir¹⁹⁹. Bu nedenle reçetede adı yazılı hastanın rızasının reçete içeriğinin hasta yakınına teslim edilmesini ve bu kapsamda yakına yapılan aydınlatmayı hukuka uygun hale getireceği kanaatindeyiz. Çünkü hasta, el yazılı reçeteyi ya da e-reçete kodunu bir yakınına vermekle, reçete içeriğinin bu kişiye verilmesine ve gerekli bilgilendirmenin yapılmasına rıza göstermiş sayılır. Bu durumda, kural olarak hastanın mahremiyet hakkının ihlal edildiğinden söz edilemez ve eczacının da sır saklama yükümlülüğüne aykırı davrandığı kabul edilmez. Reçete içeriğinin hastanın yakınlarına teslim edilebileceğini öngören mevzuat hükümleri (TEDT m. 3, EEHK m. 32), hastanın rıza gösterdiği varsayımından hareket etmektedir. Dolayısıyla el yazılı reçetenin ya da e-reçete kodunun rızası dışında ele geçirildiğini ispat yükü TMK m. 6 gereği hastaya aittir. Buna karşılık, kanaatimizce, hastanın açık veya örtülü rızası, yalnızca ilacın teslimi ve güvenli kullanımına ilişkin zorunlu bilgilerin paylaşılmasını hukuka uygun

¹⁹⁶Doğan, M., s. 12.

¹⁹⁷Doğan, M., s. 12. Ayrıca bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 157; Büyükcay, s. 390; Yeşilyurt Duran, s. 244-245.

¹⁹⁸Özdemir, Hadım Etme, s. 154-155; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 155; Doğan, M., s. 12; Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Abık, s. 326; Büyükcay, s. 391-394; Yılmaz, B., s. 86; Giyik, s. 187; Törenli Çakıroğlu, s. 174; Başbuğ, s. 142.

¹⁹⁹Eren, s. 688-691; Dural/Öğüz, s. 153; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 403; Serozan, s. 468-471; Helvacı, s. 147-151; Özdemir, Hadım Etme, s. 154-155; Doğan, M., s. 12; Aydoğdu/Nart, s. 205; Ünlütepe, s. 149-151; Törenli Çakıroğlu, s. 174. Hasta, HHY m. 20'de düzenlenen şekilde bilgilerin açıklanacağı kişiler veya açıklama tarzı bakımından bazı sınırlamalar öngörmüş ise bunlara uyulmalıdır. Bkz. Doğan, M., s. 12. Ayrıca hastanın akli dengesinin yerinde olmaması sebebiyle rızasının alınmadığı durumda farazi rızasının olup olmadığı değerlendirilmeli, farazi rızanın varlığının kabulü hâlinde ise sırrın açıklanmasının hukuka aykırılık teşkil etmediği kabul edilmelidir. Bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 155; Büyükcay, s. 393.

hâle getirir. Bu nedenle, hastanın kanuni temsilcisi olmayan yakınına ilaç teslim edilmesi halinde eczacının sır saklama yükümlülüğü tamamen ortadan kalkmaz. Eczacı, bu sınırı aşarak hastanın tanısına, tedavi sürecine veya özel hayatına ilişkin gereksiz açıklamalarda bulunmamalıdır. Hasta yakınına yapılan bilgilendirmenin kapsamı, ölçülülük ilkesi çerçevesinde ilacın güvenli kullanımını sağlayacak bilgilerle sınırlı tutulmalıdır. Örneğin, eczacı, ilacı hasta yakınına teslim edebilir; ilacın kullanılması gereken doz, kullanım şekli, saklama koşulları, ilaç ve gıda etkileşimleri gibi güvenli kullanıma ilişkin zorunlu bilgileri verebilir²⁰⁰. Ancak “Bu ilacı HIV tedavisi için kullanıyor”, “Psikiyatri tedavisi görüyor”, “Kanser tedavisi nedeniyle bu ilacı kullanıyor”, “Hamile kalmamak için bu ilacı aldı” şeklinde tedavi amacını açıklamamalıdır. Çünkü bu bilgilerin paylaşılması, ilacın teslimi için gerekli olmadığı gibi sır saklama yükümlülüğünü de ihlal eder.

Reçete içeriğinin, reçetede adı yazılı hasta dışında başka bir kişi tarafından teslim alınmak istenmesi hâlinde eczacının yükümlülükleri, Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamındaki Kişilerin Türk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokol’de düzenlenmiştir. Protokol’ün 3.2.13.2. maddesine göre e-reçetelerde, reçete içeriği reçete sahibine veya ilaçları teslim almaya yetkili kişiye teslim edilir. Eczaneden ilaçları teslim alan kişinin T.C. Kimlik Numarasının ve gerek görülmesi hâlinde ek doğrulama bilgilerinin MEDULA eczane provizyon sistemine kaydedilmesiyle süreç tamamlanmış olur. Bu işlemlerin tamamlanması hâlinde eczacının ilaçları hastaya teslim ettiği kabul edilir ve teslimi gösteren bir belge aranmaz. Anılan Protokol’ün 3.2.2. maddesinde, el yazılı reçetelerin arka yüzünde reçete sahibi veya ilacı teslim alan kişinin adı, soyadı, imzası, reçete içeriğini teslim aldığına ilişkin beyanı ile T.C. kimlik numarasının; T.C. kimlik numarası bulunmaması hâlinde ise ibraz edilen kimlik belge numarasının yer alacağı düzenlenmiştir. Aynı Protokol’ün 5.3.2. maddesinde ise el yazılı reçetelerde reçetenin arka yüzdeki imzanın reçete sahibine veya ilacı teslim alan kişiye ait olmadığının denetim sonucu kesin olarak tespit edilmesi hâlinde eczacı hakkında uygulanacak işlemler düzenlenmiştir.

Yapılan açıklamalardan reçete içeriğinin reçetede adı yazılı hasta dışında başka bir kişi tarafından alınmak istenmesi hâlinde eczacıya “kimlik doğrulama” yükümlülüğü getirildiği anlaşılmaktadır. Söz konusu

²⁰⁰ Eczacının aydınlatma yükümlülüğünün muhatabı hakkında detaylı bilgi için bkz. Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 367-369. Eczacının aydınlatma yükümlülüğünün konusu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ertekin, Aydınlatma Yükümlülüğü, s. 338 vd.

yükümlülüğün yerine getirilmesi, hastanın mahremiyet hakkının korunmasına katkı sağlar. Ayrıca bu yükümlülüğü yerine getiren eczacının, salt reçete içeriğini hasta dışındaki kişilere teslim ettiği gerekçesiyle sır saklama yükümlülüğünün ihlal edildiği ileri sürülemez. Yargıtay kararlarında da kimlik doğrulama yükümlülüğünü yerine getirmeyen eczacının, TEB ile SGK arasındaki sözleşmeyi ihlal etmiş sayılacağı vurgulanmıştır²⁰¹. Buna karşılık, eczacının ilacı almaya gelen kişinin hasta adına hareket ettiğinden makul olarak emin olamaması veya hastanın iradesi konusunda ciddi tereddüdü olması hâlinde sır saklama yükümlülüğü gereği ilacı teslim etmemesi ya da hastayla iletişim kurarak durumu doğrulamasının isabetli bir yaklaşım olacağı kanaatindeyiz.

5. Diğer İstisnalar

Eczacı, aleyhine açılan davalarda kendisini savunmak maksadıyla hastaya ait sırları açıklarsa, bu durum hukuka aykırılık oluşturmaz²⁰². Benzer şekilde, ilaç bedelini hastadan tahsil edemeyen eczacının alacağını elde etmek amacıyla açtığı davada hastaya ilişkin bazı bilgileri açıklaması da haklı bir nedene dayandığından mahremiyet hakkının ihlali sayılmaz²⁰³. Ancak bu tür hâllerde yalnızca savunma yapmak veya hakkın ispatı için zorunlu olan bilgiler açıklanmalı, bunun dışında kalan veriler gizli tutulmaya devam edilmelidir²⁰⁴.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 46 ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 249 uyarınca tanıklıktan çekinme hakkına sahip olan eczacı, hastaya ait sırları açıklamak zorunda değildir ve bu kapsamda tanıklıktan çekinebilir²⁰⁵. Eczacının bu hakkını kullanmayarak tanık sıfatıyla mahkemede hastaya ait sırları ifşa etmesi hâlinde, hastanın uğradığı zarardan

²⁰¹ Y. 3. HD, T. 07.12.2022, E. 2022/7208, K. 2022/9238 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); YHGK, T. 12.02.2025, E. 2025/67, K. 2025/37 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); Y. 3. HD, T. 07.10.2020, E. 2020/920, K. 2020/5529 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>); Y. 3. HD, T. 06.10.2025, E. 2025/1023, K. 2025/4590 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

²⁰² Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 41; Doğan, M., s. 12; Abik, s. 326. Ayrıca bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 152; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 153; Büyükay, s. 389-390; Yılmaz, B., s. 86; Giyik, s. 186; Törenli Çakıroğlu, s. 178; Güner, s. 51; Yeşilyurt Duran, s. 245.

²⁰³ Doğan, M., s. 12. Ayrıca bkz. Büyükay, s. 390; Güner, s. 51.

²⁰⁴ Doğan, M., s. 12; Güner, s. 52.

²⁰⁵ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 42; Abik, s. 326. Ayrıca bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 153; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 153; Büyükay, s. 394; Yılmaz, B., s. 86; Giyik, s. 203; Özgüç, s. 1027; Yılmaz, A.E., s. 265-266; Törenli Çakıroğlu, s. 176-178. Güner, s. 50; Başbuğ, s. 142; Yeşilyurt Duran, s. 245.

sorumluluğu gündeme gelebilir²⁰⁶.

SONUÇ

Eczacının sır saklama yükümlülüğü, yalnızca meslek etiğinden kaynaklanan ahlaki bir yükümlülük olmayıp; Anayasa, insan haklarına ilişkin uluslararası belgeler, 6698 sayılı KVKK, sağlık hukuku mevzuatı, TMK, TBK ve TCK tarafından korunan çok yönlü bir hukuki yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün temelinde hastanın mahremiyet hakkı ile kişisel sağlık verilerinin korunmasına dair yükümlülük yer almaktadır. Ayrıca eczacı ile hasta arasında kurulan güven ilişkisi, sır saklama yükümlülüğünün doğmasında etkili olmaktadır. Nitekim hastanın, sağlık durumu, kullandığı ilaçlar ve tedavisine ilişkin bilgilerini eczacıyla paylaşabilmesi, ancak bu bilgilerin gizli tutulacağına duyduğu güven sayesinde mümkün olur. Bu nedenle sır saklama yükümlülüğü, eczacılık hizmetinin güven esasına dayanan yapısının vazgeçilmez unsurlarından biridir.

Eczacının sır saklama yükümlülüğünün kapsamı, yalnızca hastanın açıkça paylaştığı bilgilerin gizli tutulmasıyla sınırlı değildir. Eczacının mesleki faaliyeti sırasında reçeteler, kullanılan ilaçlar, ilaç dışı sağlık ürünleri ve hastanın talepleri aracılığıyla edindiği bilgiler de bu yükümlülüğün kapsamındadır. Özellikle temin edilmek istenen ilaç veya sağlık ürününün niteliğinden hareketle hastanın sağlık durumu, cinsel yaşamı, üreme sağlığı veya psikiyatrik tedavisi hakkında çıkarım yapılabilmesi ihtimali dikkate alındığında, mahremiyet hakkının yalnızca bilgilerin açıklanmamasını değil, hastanın özel hayatına ilişkin çıkarım yapılmasına yol açabilecek davranışların da önlenmesini gerektirdiği kabul edilmelidir.

Sır saklama yükümlülüğü, eczacılık hizmetinin sunulduğu her aşamada önem taşır. Hastanın aydınlatılması sırasında uygun bir ortamın sağlanması, kalabalık eczane ortamında hastaya ait bilgilerin diğer müşterilerin duyabileceği şekilde açıklanmaması, psikiyatrik hastalıkların tedavisinde kullanılan veya cinsel sağlığa ilişkin ilaçlar gibi hassas nitelikteki ürünlerin temininde özel özen gösterilmesi, hasta yakınına ilaç teslim edilirken yalnızca ilacın güvenli kullanımına ilişkin zorunlu bilgilerle yetinilmesi ve eczane çalışanlarının hasta bilgilerine erişiminin görevin gerektirdiği ölçüde sınırlandırılması, bu yükümlülüğün doğal sonuçlarıdır. Dolayısıyla sır saklama

²⁰⁶ Korkmaz, Y., Eczacıların Hukuki Statüsü, s. 42; Abik, s. 326. Ayrıca bkz. Özdemir, Hadım Etme, s. 153; Özdemir, Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, s. 153; Yılmaz, B., s. 86; Başbuğ, s. 142.

yüğümlülüğü, yalnızca bireysel bir davranış yüğümlülüğü değıl, aynı zamanda eczane organizasyonunun ve veri yönetiminin temel ilkelerinden biridir.

KAYNAKÇA

- Abik, Yıldız, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Tıp Hukuku Kongresi, Legal Yayıncılık, İstanbul 2016, 309-359, (Editörler: Hakeri, Hakan/ Doğan, Cahid)
- Akar, Yeşim/Özyurt, Elif/Erduran, Seyhan/Uğurlu, Deniz/Aydın, İlhan, “Hasta Mahremiyetinin Değerlendirilmesi”, Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 2019, C. 6, S. 1, s. 63-69.
- Akça, Mehmet Gökay, “Özel Hayatın Alanı ve Sınırlar”, Düşünce Dünyasında Türkiz, 2015, C. 6, S. 33, s. 115-144.
- Akıcı, Ahmet/Altun, Refik, “Elektronik (e) Reçete Uygulaması ve Akılcı İlaç Kullanımına Katkısı”, Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 2013, C. 17, S. 3, s. 125-133. (https://www.researchgate.net/publication/270185262_Elektronik_e_recete_uygulamasi_ve_akilci_ilac_kullanimina_katkisi, Erişim Tarihi: 26.02.2026)
- Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, 29. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Akipek Öcal, Şebnem, “Vekalet İlişkileri”, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 697-722, (Editör: Öz, Turgut)
- Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C. 1, 15. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Akkanat, Halil, “İlaç Kullanımından Kaynaklanan Zararlardan Sorumluluk Açısından Hasta-Hekim-Üretici İlişkileri”, I. Sağlık Hukuku Sempozyumu (Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi 8–9 Mayıs 2008), Karakter Color A.Ş., İstanbul 2009, s. 75-84, (Editörler: Şen, Murat/ Başözen, Ahmet)
- Akkışla, H. Sena, “Haksız Fiil Sonucu Şahıs Varlığı Zararları”, Ankara Barosu Dergisi, 2024, C. 82, S. 4, s. 49-103.
- Akpınar, Sevil, Hasta-Eczacı İlişkisi Algı Düzeyi ile Hastanın Eczaneye Güveni, Sadakati ve Memnuniyeti Arasındaki İlişki, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.
- Alçın, Ayşe Aslı, “Türk Hukukunda Kişisel Sağlık Verileri ve İdarenin Kişisel

- Sağlık Verilerini Koruma Yükümlülüğü”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2022, S. 51, s. 365-410.
- Alp, Cihan, Ayakta Tedavilerde Özel Sağlık Kuruluşunun, Eczacının ve İlaç Üreticisinin Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.
- Altaş, Hüseyin, Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri (TMK m. 1-7), Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Altun, Abdurrahim, “Tıp Hukuku Çerçevesinde Kişisel Sağlık Verilerinin İhlalinden Doğan Hukuki Sorumluluk”, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2024, C. 14, S. 2, s. 219-253.
- Andaç, Ayça/Yaşayan, Gökçen/Alarçin, Emine/Okuyan, Betül/Şahbaz, Sevinç, “Eczane Mesul Müdürlerinin Majistral İlaç Hazırlama ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi”, Marmara Pharmaceutical Journal, 2015, C. 19, S. 3, s. 283–289.
- Ankara, İbrahim, “Eczacıların Hukuki Sorumluluğu”, Tıp Hukuku Dergisi, 2020, S. 18, s. 533–582.
- Ankara, İbrahim, İlaç ve Eczacılık Hukuku, 2. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa 2022.
- Antalya, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. V/1,2, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Antalya, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1,1, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Aral, Fahrettin/Ayrancı Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 18. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2025.
- Aşkın, Uğur, “Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Suçu Arasındaki İlişki”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C. 11, S. 2, s. 1368-1394.
- Atalay, Havva Nur, “Mahremiyet Kapsamında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Depolanması”, Sosyal Çalışmalar Üzerine Akademik Perspektif Dergisi, 2021, S. 1, s. 1-20.
- Avci, Pınar, Üreticinin Sorumluluğu Kavramı Işığında İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2011.

- Aydoğdu, Murat/Nart, Serdar, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.
- Aydos, Oğuz Sadık, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Badur, Emel, “Kişisel Verilerin Kişiliğın Başlangıcı ve Sonu Ötesinde Korunması”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2023, C. 27, S. 3, s. 3-32.
- Badur, Emel, Tıbbi Müdahaleye Rızanın Özellik Gösterdiği Haller, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- Bağcı, Bahadır, Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2023.
- Bağçeci, Hamide, Hastanın Kendi Geleceğini Belirleme Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023.
- Başbuğ, Aydın, “Hekimin Yükümlülükleri ve Hukuki Sorumluluğu”, II Sağlık Hukuku Sempozyumu (Lefke Avrupa Üniversitesi 17-18 Mayıs 2010), Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 185-205, (Editör: Sarp, Nilgün)
- Bilir, Faruk, “Kişisel Verilerin Korunması Yönündeki Uygulama ve Hukuki Düzenlemelerin Ortaya Çıkışı”, Adalet Dergisi, 2023, S. 71, s. 631-651.
- Büyükcay, Yusuf, “Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü”, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004, C. 8, S. 1-2, s. 383-396.
- Can, Neslihan, “Hasta Mahremiyeti Hakkı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2020, S. 147, s. 183-217. (https://medya.barobirlik.org.tr/tbbdergisi/App_Themes/Dergi/2020-147-1907.pdf, Erişim Tarihi: 25.02.2026)
- Cansel, Erol/Özel, Çağlar, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- Çatal, Betül, “Dijital Çağda Mahremiyetin Sınırları: Özel Hayatın Gizliliği Hakkı ve Elektronik Gözetim”, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2025, C. 13, S. 2, s. 776-800.
- Çavdar, Pelin, “Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü”, Marmara Üniversitesi

- Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 22, S. 3, s. 735–764.
- Çelik, Özlem, “Özel Hayatın Gizliliği Hakkı ve Hukuki Güvenceler”, Tüm Yönleriyle Mahremiyet, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara 2022, s. 575-607, (Editör: Albayrak, Şule). (<https://www.aile.gov.tr/media/99850/tum-yonleriyle-mahremiyet.pdf>, Erişim Tarihi: 23.03.2026)
- Değer, Mebrure, “Hastane Eczacılığında Sır”, Türkiye Klinikleri Tıp Etiği Hukuk- Tarihi Dergisi, 1997, C. 5, S. 3, s. 133-135.
- Demir, Mehmet, “Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2008, C. 57, S. 3, s. 225–252.
- Demir, Mehmet, “İlaç Kullanımı Sonucunda Doğan Zararlardan İlaç Üreticisinin, Eczacının ve Hekimin Sorumluluğu”, II. Sağlık Hukuku Kurultayı (7–8 Kasım 2008), Ankara Barosu Yayınları, Ankara 2009, s. 329-360.
- Dereli, Zehra, “Eczacının Haksız Fiil Sorumluluğu”, Sağlık Hukuku Digestası Ankara Barosu Yayınları, 2012, C. 2, S. 2, s. 66–89.
- Deryal, Yahya, “Eczanelerde Satılan İlaç ve İlaç Dışı Ürünlerin Ayıplı Olmasından Kaynaklanan Tüketici Hakları”, Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi, 2014, S. 1, s. 105-117.
- Dindar, Mahmut, Haksız Fiilden Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2022.
- Doğan, Cahid, “Eczacı Uygulamalarında Aydınlatılmış Rıza (Paylaşımlı Karar Verme)”, Tıp Hukuku Dergisi, 2017, C. 6, S. 11, s. 173–206.
- Doğan, Cahid, “Hastanın Aydınlatılması ve Rızasının Alınması”, Sağlık Hukuku Sempozyumu (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Girne-Amerikan Üniversitesi 2–3 Mart 2009), Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 111-219.
- Doğan, Murat, “Eczacının Tazminat Sorumluluğu”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, C. 7, S. 3-4, s. 1-18.
- Doğan, Murat/Şahan, Gökhan/Atamulu, İsmail, Borçlar Hukuku Genel Hükmeler, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.

- Doğan, Sinem, Yargı Kararları Işığında Hekimin Aydınlatılmış Onama İlişkin Sorunlardan Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Doğar, Mehmet, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Eczacıların Yardımcı Kişilerin Eylemlerinden Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C. 29, S. 4, s. 3257–3298.
- Doğar, Mehmet, “Eczacıların Tezgahüstü İlaç ve İlaç Dışı Satılan Ürünler Bakımından Hukuki Sorumluluğu”, IV. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi Bildiriler Kitabı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s. 337-368, (Editörler: Subaşı, İbrahim/İlçin Gönenç, Fulya/Kaman, Nur Zeliha)
- Döner, Ayhan, “Bilgi Edinme Hakkının Sınırı Olarak Özel Hayatın Gizliliği ve Kişisel Veriler”, Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2022, C. 26, S. 1, s. 23-60.
- Döner, İsa, “Suçu Bildirmeme Suçu (TCK m. 278)”, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C. 9, S. 3-4, s. 63-94.
- Durak, Yasemin, “Güven Sorumluluğu ve Culpa In Contrahendo”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, C. 25, S. 1, s. 239–288.
- Durak, Yasemin, Endikasyon Dışı (Off-Label) İlaç Kullanımından Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk, Adalet Yayınevi, Ankara 2025.
- Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan, Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku, C. 2, 20. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.
- Dural, Mustafa/Sarı, Suat, Türk Özel Hukuku C. I Temel Kavramlar ve Medeni Kanun’un Başlangıç Hükümleri, 19. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2024.
- Dülger, Murat Volkan, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 3, S. 2, s. 101-167.
- Egemenoğlu, Alaaddin, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirim Yükümlülüğü”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2024, C. 11, S. 2, s. 141-174.

- Erdem, Mustafa Ruhan, “Suçu Bildirmeme Suçu (TCK m. 278)”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2009, S. 80, s. 105-120. (https://medya.barobirlik.org.tr/tbbdergisi/App_Themes/Dergi/2009-80-478.pdf, Erişim Tarihi: 10.03.2026)
- Erdoğan, İhsan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2019.
- Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 29. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2024.
- Eren, Fikret/Yücer, İpek, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2024.
- Ergün, Mevci, İlaç ve Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- Ersöz, Ahmet Kürşat/Özkan, Halid, “Hekim ve Eczacının İlacın Kullanılmasından Kaynaklanan Yasal Sorumluluğu”, Tıp Hukuku Dergisi, 2014, C. 3, S. 5, s. 63–102.
- Ertekin, Oğuzhan, “Eczacının İlaç Satışından Doğan Hukuki Sorumluluğu”, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2025, C. 13, S. 2, s. 854-880.
- Ertekin, Oğuzhan, “Eczaneden İlaç ya da İlaç Dışı Ürün Alan Kişi ile Eczacı Arasındaki İlişkinin Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi”, Medeni Hukuk Dergisi, 2024, C. 1, S. 2, s. 238-289.
- Ertekin, Oğuzhan, Eczacılıkta İlaç ve Eczacının Aydınlatma Yükümlülüğü, Adalet Yayınevi, Ankara 2025.
- Evcı Eralp, Özge, “İşyerlerinde Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesinde Sır Saklama Yükümlülüğünün Kapsamı”, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, 2023, C. 5, S. 2, s. 28-38.
- Gastineau, Richard Hight, “Drug Therapy Counseling: Whose Duty to Warn”, Journal of Pharmacy & Law, 1993, Vol. 2, pp. 293–332. (www.hei-online.com, Erişim Tarihi: 02.05.2025)
- Gençosmanoğlu, Dicle, Sağlık Hukuku Açısından Farmakovijilans Sistemi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.
- Giyik, Abdülbaki, “Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirme Yü-

- kümlülüğü ve Bu Yükümlülüklerin Çatışması”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 9, S. 2, s. 175-214.
- Gökcan, Hasan Tahsin, Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Gülel, İlhan, Tıbbi Müdahaleye Rıza, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- Gültekin, Emre, İlaç Üreticisinin Hukuki Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Gültekin, Esra, “Hukuk Bakış Açısıyla Mahremiyet Hakkı ve İhlali”, Tüm Yönleriyle Mahremiyet, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara 2022, s. 613-638, (Editör: Albayrak, Şule). (<https://www.aile.gov.tr/media/99850/tum-yonleriyle-mahremiyet.pdf>, Erişim Tarihi: 12.12.2025)
- Gültekin, Fatih, “Yardımcı Kişinin Fiillerinden Borçlunun Sorumluluğu”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2018, S. 35, s. 375–403.
- Günday, Rezzan, “Eczacıların Reçeteli İlaçların Kullanılması ve Yan Etkileri Bakımından Hastanın Aydınlatılmasında Hukuki Sorumlulukları”, I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Tıp Hukuku Kongresi, Legal Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 365-373, (Editörler: Hakeri, Hakan/ Doğan, Cahid)
- Gündüz, F. Ebru/Yazıcıoğlu, İsmail, “Bilgi Edinme Hakkı Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması”, Anayasa Yargısı Dergisi, 2021, C. 38, S. 1, s. 171-204.
- Güner, Semih, “Sır Saklama Yükümlülüğü”, Ankara Barosu Dergisi, 2000, S. 3, s. 43-52. (<http://kutuphane.ankarabarusu.org.tr/cgi-bin/koha/opac-retrieve-file.pl?id=0fedfa743be147b9aa4d87c5e194515f>, Erişim Tarihi: 23.02.2026)
- Güneş, Meliha/Karavana, Sinem Yaprak/Özdemirhan, Mehmet Emre/ Algın Yapar, Evren, “Majistral İlaçlara ve Bunların Tedavideki Yerine Güncel Bir Bakış”, Türk Farmakope Dergisi, 2020, C. 5, S. 3, s. 32-42. (<https://www.scribd.com/document/563560489/TurkFarmakopeDergisi5-Cilt3-Say%C4%B1s%C4%B1-d4163bb2-e6ec-41ac-bde9-76674d14799f>, Erişim Tarihi: 26.02.2026)
- Güvenç, Özgür, “Culpa in Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Der-

- gisi, 2014, C. 18, S. 3, s. 363–406.
- Hakeri, Hakan, İlaç Hukuku, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.
- Hakeri, Hakan, “Eczacıların Yasal Sorumluluğu”, IV Sağlık Hakkı ve Sağlık Hukuku Sempozyumu (7-8 Mayıs 2012), Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 97-105, (Editörler: Sarp, Nilgün/Doğan, Cahid)
- Hakeri, Hakan, “Hekimin Yükümlülükleri”, II Sağlık Hukuku Sempozyumu (17-18 Mayıs 2010), Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 19-95, (Editör: Sarp, Nilgün)
- Hakeri, Hakan, Tıp Hukuku C. I Genel Hükümler, 27. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Helvacı, Serap, Gerçek Kişiler, 8. Baskı, Legal Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Işık, Olcay, “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Veri Sorumlusu Olarak Sosyal Güvenlik Kurumu”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2022, C. 17, S. 2, s. 263-362.
- Karaca Dedeoğlu, Ayşegül, “Uluslararası Sağlık Turizminde Hastanın Özel Hayatının Gizliliği ve Mahremiyetinin Korunması Hakkı”, Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2019, C. 10, S. 17, s. 1875-1910.
- Karahan, A. Burak, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2019, C. 25, S. 2, s. 948-978.
- Kaya, Kübra, “Özel Hayatın Gizliliği Hakkı ile Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Bağlamında Ortaya Çıkan Bir Hak Olarak Unutulma Hakkının Değerlendirilmesi”, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi, 2022, C. 5, S. 8, s. 177-196.
- Kaya, Mine, “Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğünden Kaynaklanan Tazminat Sorumluluğu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, S. 100, s. 45–82. (<https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>, Erişim Tarihi: 26.02.2026)
- Kayar, İsmail, Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Özel Borç İlişkileri, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 28. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2024.

- Kızıltepe, Saadet, İlaç Üretiminden ve Kullanımından Doğan Tazminat ve Ceza Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.
- Korkmaz, Ali, “İnsan Hakları Bağlamında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması”, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014, S. 3, s. 99-103.
- Korkmaz, Yakup, “Hasta Hakkı Olarak Özel Hayatın Korunması Bağlamında Beden Mahremiyeti”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2020, S. 15, s. 573-598.
- Korkmaz, Yakup, “Türk Hukukunda Eczacıların Hukuki Statüsü ve Sorumluluğu”, Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi, 2014, C. 1, s. 25-52. (<https://jurix.com.tr/article/12364>, Erişim Tarihi: 10.03.2024)
- Manleli, Özge, Türk Borçlar Hukukunda Adam Çalıştıranın Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Nart, Serdar, Hekimin İlaç Tedavisinden Doğan Sorumluluğu, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Oğuzman, M. Kemal/Barlas, Nami, Medeni Hukuk, 25. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- Okay, Didem, Klinik İlaç Araştırmalarda Aydınlatma Yükümlülüğü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2019.
- Ozanoğlu, Hasan Seçkin, “Hekimlerin Hastalarını Aydınlatma Yükümlülüğü”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003, C. 52, S. 3, s. 55-77.
- Örnek Büken, Nüket/Zeybek Ünsal, Çağrı, “Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Biyomedikal Alana Yansımaları Açısından Değerlendirilmesi”, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, C. 7, S. 2, s. 33-54.
- Özata, Musa/Özer, Kubilay, “Sağlık Çalışanlarının Hasta Mahremiyeti Konusundaki Tutumlarının İncelenmesi”, Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 2017, C. 20, S. 1, s. 1-21.
- Özcan Büyüktanır, Burcu G./Okyar Karaosmanoğlu, Dila, “Eczacının 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Ayıplı İfadan

- Sorumluluğu”, Ankara Barosu Dergisi, 2016, S. 4, s. 211–242.
- Özdemir, Hayrunnisa, “Eser Sözleşmesi”, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023. (Editör: Öz, Turgut)
- Özdemir, Hayrunnisa, “Hadım Etme ve Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010, C. 14, S. 1, s. 125-164.
- Özdemir, Hayrunnisa, “Hekimin Hukuki Sorumluluğu”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C. 11, S. 1, s. 33-81.
- Özdemir, Hayrunnisa, “Sağlık Çalışanları (Eczacılar) ve Hasta Hakları”, Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi, 2014, S. 1, s. 5-21.
- Özdemir, Hayrunnisa, “Teşhis ve Tedavi Sözleşmesinde Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü”, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2008, C. 12, S. 3-4, s. 347–379.
- Özdemir, Hayrunnisa, Sağlık Hukuku Alanında Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2017.
- Özel, Çağlar/Özcan Büyüktanır, Burcu G., “Akılcı İlaç Kullanımında Hekimin ve Eczacının Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2008, C. 66, S. 2, s. 327-344.
- Özel, Çağlar/Özcan Büyüktanır, Burcu G., “Kişilik Hakları-Hasta Hakları Bağlamında Tıbbi Müdahale Dolayısıyla Çıkan Hukuki İlişkide Hekimin Hastayı Aydınlatma Yükümlülüğü ve Aydınlatılmış Rızaya İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 2007, C. 10, S. 1, s. 49–73.
- Özer Deniz, Miray, “Sağlık Verilerinin İşlenmesinde Aydınlatma Yükümlülüğü”, Erciyes Akademi, 2022, C. 36, S. 3, s. 1424-1445.
- Özer Deniz, Miray/Özer, M. Turan, “Biyometrik Verilerin İşlenmesinin Yargı Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2022, S. 1, s. 92-110.
- Özgüç, Levent Emre, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m 280)” İstanbul Hukuk Mecmuası, 2019, C. 77, S. 2, s. 999-1040.

- Özkan, Okan/Kalender, Selin, “E-Reçete ve E-Reçete Sistemleri”, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2024, C. 13, S. 3, s. 1436–1449.
- Özpınar Gümrükçüoğlu, Berna/Aksoy Gülaslan, Pınar, İlaça Erişim Hakkı ve Erişimin Hukuki Yolları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Peletidi, Alikı/Birlirakis, Vasilis/Petrides, Michael, “Strategic infrastructure planning for the evolution of 2030 community pharmacy”, Journal of Pharmaceutical Policy and Practice, 2024, Vol. 17, No. 1, pp. 1-13. (<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/20523211.2024.2421286?needAccess=true>, Erişim Tarihi: 25.02.2026)
- Reisoğlu, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Salihpaşaoğlu, Yaşar, “Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C. 12, S. 3, s. 227-266.
- Sarp, Nilgün, “Hekimlerin Sır Saklama Yükümlülüğü”, II Sağlık Hukuku Sempozyumu (17-18 Mayıs 2010), Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 7-17, (Editör: Sarp, Nilgün)
- Seçer, Tuğçem, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Vekilin Vekâlet Sözleşmesi Kapsamında Sır Saklama Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün Ticari Sır Bakımından Değerlendirilmesi”, Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2022, C. 6, S. 2, s. 152-169.
- Serozan, Rona, Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku, 8. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.
- Serozan, Rona/Baysal, Basak/Sanlı, Kerem Cem, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, 4. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Sert Sütçü, Selin, “Satış Sözleşmesi”, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 51-192, (Editör: Öz, Turgut)
- Sivas, Süheyla, Eczacılıkta Etik İlkeler ve İstanbul’daki Serbest Eczanelerin Bu Açıdan Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1999.
- Somer, Pervin, “İlaç Üretiminde ve Kullanımında İlaç Üreticisinin, Hekimin ve

- Eczacının Özel Hukuk Sorumluluğu”, I. Ulusal Sağlık Hukuku Klinik Araştırmalar ve İlaç Hukuku Sempozyumu (Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi 4 Mayıs 2013), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 151-184, (Editörler: Altunkaş, Aysun/Tacir, Hamide)
- Soylu, Mert, İlaç Hukukunda Tazminat Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2021.
- Subaşı, İlhan, Hekimin Aydınlatma Yükümlülüğü, Aydınlatılmış Onam, Tazminat Sorumluluğu, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- Şencan, Nazlı, “Eczacının İlaç Üzerindeki Sorumluluk ve Zorunlulukları”, İlaç ve Tıp Alanında Ceza Hukuku, Etik ve Tıbbi Sorunlar Sempozyumu (Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi 8 Ekim 2008), İstanbul 2008, s. 167-195, (Editörler: Ünver, Yener/Yıldız, Ali Kemal/Özcan, Onur)
- Şentürk, İsmail Hakkı, Eczacının Hukuki Açından Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1997.
- Topsoy, Fevzi, “Eczacının Tüketiciyi Bilgilendirme ve Aydınlatma Yükümlülüğü”, Zirve Üniversitesi Sağlık Hukuku ve Politikası Dergisi, 2014, C. 1, S. 1, s. 53–73.
- Tosun, Hale/Aksoy, Nergiz, “Ebelik Uygulamalarında Mahremiyet”, Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi, 2019, C. 1, S. 1, s. 21–27.
- Törenli Çakıroğlu, Maral, “Hekimin Borçlarından Özel Olarak Sır Saklama Borcu”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010, C. 12, S. 2, s. 159-181. (<https://hukuk.deu.edu.tr/dosyalar/dergiler/dergimiz12-2/maralcakiroglu+159-181.pdf>, Erişim Tarihi: 23.02.2026)
- Uygur, Atiye, Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2009.
- Üçışık, Hasan Fehim, Eczacılık Hukuku, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2023.
- Ünlütepe, Mustafa, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Ünsal Karaşen, Yağmur/Kuru, Yaren, “Eczacının İlacın Yol Açtığı Zararlardan Sorumluluğu” İstanbul Barosu Dergisi, 2023, C. 97, S. 6, s. 119–135. (https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/dergi/istanbulbarosudergisi/Istanbul_Barosu_Dergisi_20236.pdf, Erişim Ta-

rihi: 27.02.2026)

- Üye, Müslüme, “Hasta Haklarının Dayandığı Temel İlkeler ve Normlar”, Sağlık Hukuku Digestası Ankara Barosu Yayınları, 2012, C. 2, S. 2, s. 134-140. (<http://kutuphane.ankarabarusu.org.tr/cgi-bin/koha/opac-retrieve-file.pl?id=f1600174f1bfc326199894c7e5350528>, Erişim Tarihi: 08.12.2025)
- Varol, Seçil, Birinci Basamak Sağlık Kuruluşlarında Hasta Mahremiyeti Uygulamaları ve Sağlık Çalışanlarının Hasta Mahremiyetine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2024.
- Yardım, İsa, Tüketici Olarak Hasta Hakları, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Yaşar, Ahmet Kağan, “Eczacının Eser Sözleşmesinden Doğan Sorumluluğu”, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2025, C. 7, S. 2, s. 276-290.
- Yavuz İpekyüz, Filiz, “Hekimin Tazminat Sorumluluğu”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C. 20, S. 33, s. 19-61.
- Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/Özen, Burak, Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), 19. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2024.
- Yelmen, Adem, “Kişisel Sağlık Verilerinin Elektronik Ortamda İşlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2023, C. 18, S. 2, s. 743-805.
- Yenerer Çakmut, Özlem, Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, Legal Yayıncılık, İstanbul 2003.
- Yeşilyurt Duran, Allı, “Hastanın Kişisel Verilerinin Korunması ve İdarenin Yükümlülükleri”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 9, S. 2, s. 215-277.
- Yıldız, Sevgi, “Hasta Eğitimi-Hastalarla Nasıl İletişim Kurulur” (1999) TEB Haberler, 1999, s. 26–29. (https://e-kutuphane.teb.org.tr/pdf/tebhaberler/ocak_subat99/9.pdf, Erişim Tarihi: 03.03.2026)
- Yılmaz, Aslı Ekin, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK MD. 280)”, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C. 2, S. 2, s. 235-282.

- Yılmaz, Battal, Hekimin Hukuki Sorumluluğu, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.
- Yiğit, Ezgi/Çetin, Tuğba/Keleşmehmet, Hatice/Alsan, Şeyda/Uğur, Halis, “Elektronik Reçete Uygulaması Hakkında Kalitatif Bir Değerlendirme”, The Journal of Turkish Family Physician, 2019, C. 10, S. 1, s. 3–17. (<https://turkishfamilyphysician.com/wp-content/uploads/2019/07/JTFP-2019-1-arastirma-elektronik-recete-uygu.pdf>, Erişim Tarihi: 26.03.2026)
- Yücel, Özge, “Hekimin, Özel Sağlık Kuruluşlarının, İlaç Üreticisi ve Eczacı-nın Yükümlülükler ve Hukuksal Sorumluluğu”, Sağlık ve Tıp Huku-kunda Sorumluluk ve İnsan Hakları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 439-493, (Editörler: Yücel, Özge/Sert, Gürkan)
- Yücel, Özge, “Medeni Hukuk Bakış Açısıyla Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uy-gunluğunun Koşulları”, Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İn-san Hakları, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 293-334, (Editörler: Yücel, Özge/Sert, Gürkan)
- Yüksek, Fatma Dilanur, İlaç Hukuku Bağlamında Üreticinin Hukuki Sorum-luluğu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2024.
- Yüksel, Gürbüz, “Kişisel Sağlık Verilerinin Hukuki Korunması”, Sağlık Aka-demisyenleri Dergisi, 2019, C. 6, S. 1, s. 1-10.

1. Finansal Destek Beyanı | Financial Support Statement

Bu çalışma herhangi bir finansal destek almadan gerçekleştirilmiştir. | This research received no financial support.

2. Çıkar Çatışması Beyanı | Conflict of Interest Statement

Yazar, çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir. | The author declare no conflict of interest.

3. Etik Kurul Onayı | Ethics Committee Approval

Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmemektedir. | Ethics committee approval was not required for this study.

4. Yazar Katkı Beyanı | Author Contributions

Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır. | This article was solely authored by the writer.

5. Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı | Research and Publication Ethics Statement

Yazar, çalışmada akademik etik kurallara uyulduğunu ve herhangi bir etik ihlal bulunmadığını beyan etmektedir. | The author declare that all ethical guidelines for research and publication have been followed and that no violations have occurred.

6. İntihal Taraması ve Hakemlik Süreci | Plagiarism and Peer Review Statement

Makale, intihal programıyla taranmış ve çift kör hakemlik sürecinden geçmiştir. | This article was screened by plagiarism detection software and evaluated through a double-blind peer-review process.